

KÄSIKIRJOITTAMISEN JA LEIKKAAMISEN YHTENEVÄISYYDET

Lyhytelokuvat Särkyvää (käsikirjoitus) & Ennustus (leikkaus)

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
Leikkauksen suuntautumisvaihtoehto
Huhtikuu 2009
Jussi Autio

OPINNÄYTTEEN TIIVISTELMÄ

Jussi Autio

Käsikirjoittamisen ja leikkaamisen yhteneväisyydet

Lyhytelokuvat Särkyvää (käsikirjoitus) & Ennustus (leikkaus)

Huhtikuu 2009

38 sivua + Särkyvää-käsikirjoitus (versio 12.0), Särkyvää-käsikirjoitusversioiden 2.1 ja 7.0 kohtauslistat, Ennustus-käsikirjoitus, Ennustus-elokuvan DVD

Tampereen ammattikorkeakoulu

Viestinnän koulutusohjelma

Leikkaus

Lopputyön muoto: projekti

Lopputyön ohjaaja: Pertti Näränen

Avainsanat: leikkaus, käsikirjoittaminen, lyhytelokuva

Käsikirjoittaminen ja leikkaaminen sijoittuvat elokuvanteon ääripäihin. Ne ovat prosesseina hyvin erilaisia, mutta tästä huolimatta niistä on löydettävissä yhteneväisyyksiä. Opinnäytteeni käsittelee käsikirjoittamisen ja leikkaamisen yhteneväisyyksiä fiktiotuotannoissa. Pohdin aihetta Särkyvää-lyhytelokuvan käsikirjoitusprosessin ja Ennustus-lyhytelokuvan leikkausprosessin kautta.

Särkyvää on kirjoittamani noin 15-minuuttisen lyhytelokuvan käsikirjoitus ja Ennustus on Anna-Kaisa Haapalan käsikirjoittama ja ohjaama vajaa 20-minuuttinen lyhytelokuva, jonka leikkaajana toimin.

THESIS SUMMARY

Jussi Autio

Similarities of screenwriting and editing

Short fiction films Särkyvää (screenwriting) & Ennustus (editing)

April 2009

38 pages + Särkyvää -script (version 12.0), List of scenes of Särkyvää-script versions 2.1 and 7.0, Ennustus-script, Ennustus-DVD

TAMK University of Applied Sciences

Media Programme

Area of specialisation: Editing

Type of Final Project: Project

Thesis supervisor: Pertti Näränen

Keywords: editing, writing, screenwriting, script, short film

Abstract:

Screenwriting and editing are placed in very different stage of movie making. They are particularly different processes, but nevertheless you can find similarities in these processes. In my thesis I am dealing with similarities of screenwriting and editing in fiction productions.

I am reflecting these similarities through two cases. First case is a script of short fiction film called "Särkyvää" which I have written. Other case is a short fiction film called "Ennustus". Ennustus is written and directed by Anna-Kaisa Haapala and edited by me.

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Tutkimus- ja analyysimenetelmät	6
3	Tapauksien esittely.....	7
3.1	Särkyvää	7
3.1.1	<i>Mikä on Särkyvää?</i>	7
3.1.2	<i>Alkuaskeleet.....</i>	8
3.1.3	<i>Ulkopuolinen palaute</i>	8
3.1.4	<i>Kirjoittamisen vaiheet</i>	9
3.2	Ennustus	9
3.2.1	<i>Mikä on Ennustus?</i>	9
3.2.2	<i>Leikkaamisen ensi askeleet.....</i>	10
3.2.3	<i>Ajatuksia ensimmäisen kuvausjakson materiaaleista</i>	10
3.2.4	<i>Toisen jakson materiaalit käsissä.....</i>	11
3.2.5	<i>Varsinainen leikkaaminen</i>	12
4	Tapauksien analysointi	14
4.1	Särkyvää	14
4.1.1	<i>Graafinen aikajana.....</i>	14
4.1.2	<i>Tarina ja juoni.....</i>	15
4.1.3	<i>Tiivistäminen ja selkeyttäminen</i>	15
4.1.4	<i>Rakenne</i>	17
4.1.5	<i>Dialogi.....</i>	18
4.1.6	<i>Hahmot.....</i>	18
4.2	Ennustus	20
4.2.1	<i>Graafinen aikajana.....</i>	20
4.2.2	<i>Vaihtoehtoiset versiot.....</i>	21
4.2.3	<i>Ongelmat materiaalissa</i>	21
4.2.4	<i>Rakenne</i>	23
4.2.5	<i>Dialogi.....</i>	25
4.2.6	<i>Tiivistäminen ja selkeyttäminen</i>	26
5	Pohdinta ja johtopäätökset.....	28
5.1	Käsikirjoittamisen ja leikkaamisen merkittävimmät eroavaisuudet ...	28

5.2	Käsikirjoittamisen ja leikkaamisen yhteneväisyydet	29
5.2.1	<i>Versiot</i>	29
5.2.2	<i>Tiivistäminen</i>	31
5.2.3	<i>Dialogi</i>	32
5.2.4	<i>Hahmot</i>	32
5.2.5	<i>Rakenne</i>	33
6	Yhteenveto ja oman työn arviointia	35
6.1	Yhteenveto	35
6.2	Oman työn arviointia	35
	Lähteet	36
	Liitteet	38

1 Johdanto

Tässä opinnäytteeni kirjallisessa osuudessa käsittelen kirjoittamani Särkyvää-lyhytelokuvan käsikirjoituksen tekoprosessia sekä leikkaamani Ennustus-lyhytelokuvan leikkausprosessia. Paneudun ennen kaikkea siihen, millaisia yhteneväisyyksiä käsikirjoittamisesta ja leikkaamisesta on löydettävissä.

Kerron ensin molempien projektien taustoista ja vaiheista. Tämän jälkeen käsittelen käsikirjoitus- ja leikkausprosesseja syvemmin, painottaen niitä osa-alueita, joista on löydettävissä yhteneväisyyksiä näiden kahden elokuvantekemisen osa-alueen välillä.

Lopuksi pohdin sitä, kuinka paljon näitä yhteneväisyyksiä on löydettävissä, käyttäen hyödyksi omia kokemuksiani Särkyvää-käsikirjoitusprosessista ja Ennustus-leikkausprosessista sekä tekemieni haastatteluiden ja kirjallisuuden pohjalta.

Lopputyöni käsittelyalueen ulkopuolelle olen rajannut dokumenttielokuvan. Tämä siksi, että dokumentin käsikirjoittaminen ja leikkaaminen eroavat hyvin paljon fiktion vastaavista. Dokumentin leikkaaminen on monissa tapauksissa hyvinkin lähellä käsikirjoittamista. Tarina ja rakenne syntyvät dokumenteissa usein juuri vasta leikkausvaiheessa. Tästä johtuen keskityn ainoastaan fiktion käsikirjoittamiseen ja leikkaamiseen sekä näiden osa-alueiden samankaltaisuuksiin.

2 Tutkimus- ja analyysimenetelmät

Käsitellessäni tekstissäni käsikirjoittamisen ja leikkaamisen yhteneväisyyksiä, pohjaan ajatukseni ja pohdintani Särkyvää-käsikirjoitusprosessin ja Ennustus-leikkausprosessin aikana saamiini kokemuksiin sekä näitä edeltäneistä projekteista karttuneeseen kokemukseen käsikirjoittamisesta ja leikkaamisesta. Ennen Särkyvää-käsikirjoitusta olin kirjoittanut muutamia käsikirjoituksia, mutta Särkyvää oli kestoaltaan pisin tarina. Ennen Ennustusta olin leikannut muun muassa lyhytdokumentteja, mainoksia ja lyhytelokuvia.

Oman kokemukseni lisäksi pohjaan tekstini tekemiini haastatteluihin, projekteista saamaani palautteeseen sekä kirjallisuuteen. Opinnäytetyötäni varten haastattelin leikkaaja Kimmo Taavilaa, leikkaaja Benjamin Merceriä ja käsikirjoittaja-dramaturgi Tove Idströmiä. Lisäksi peilaan ajatuksiani muun muassa käsikirjoittaja-ohjaaja Lenka Hellstedtiltä, käsikirjoittaja-ohjaaja Johanna Vuoksenmaalta ja käsikirjoittaja Tarja Kylmältä saamaani palautteeseen Särkyvää-käsikirjoituksesta.

3 Tapauksien esittely

3.1 Särkyvää

Esittelen tässä kappaleessa miten Särkyvää käsikirjoitus sai alkunsa ja kerron kirjoitusprosessin vaiheista.

3.1.1 Mikä on Särkyvää?

Särkyvää on tarina yläasteen viimeistä luokkaa käyvistä poikaporukasta. Tarina sijoittuu käännekohtaan, jossa päähenkilö Sami joutuu tilanteeseen, missä pitää valita kulkeako porukan paineen mukana vaiko tehdä omia valintoja. Lähtökohtanani oli kertoa tarina kaveruudesta ja sen päättymisestä. Käsikirjoitusversio 12.0:ssa juoni on seuraavanlainen:

15-vuotiaat kaverukset Sami ja Risto saapuvat polkupyörällä heidän kaverinsa Vesan luo. Vesa ja Juuso ovat odottamassa piilossa poikia. Vesa ampuu leikillään Ristoa värikuulapistoolilla sillä seurauksella, että Risto kaatuu ja suuri osa poikien juomista hajoaa.

Ilta näyttäisi olevan menossa pilalle, jos mistään ei saada lisää juotavaa. Vesa syyttää juomien hajoamisesta Ristoa, Samin taas puolustaessa tätä. Pojat yrittävät keksiä mistä saataisiin lisää juotavaa, jotta ilta ei jäisi lyhyeksi.

Kun mitään muuta keinoa ei tunnu löytyvän Vesa ehdottaa, että he ”lainaisivat” Samin äidin autoa ja menisivät sillä huoltoasemalle juomaostoksille. Risto ja Sami ovat ideaa vastaan, mutta porukan paine vie voiton. Sami kuskina pojat lähtevät ajelulle.

Matkalla pojat näkevät kolme tuttua tyttöä, joista yksi on Samin tyttöystävä Heli. Samin ja Helin välillä on par aikaa riita. Tytöt ovat suuntaamassa bileisiin, joihin myös pojat päättävät lähteä. Tytöt ahtautuvat mukaan autoon.

Kun lisää juotavaa on vihdoin saatu porukka jatkaa matkaa kohti bileitä. Matka jää kuitenkin lyhyeen, kun Vesa ajaa kolarin, jossa Heli loukkaantuu. Kolaria selvitellessä hermot kiristyvät ja syntyy riita, joka muuttaa Samin ja kavereiden välit lopullisesti.

3.1.2 Alkuaskeleet

Aloitin Särkyvää-käsikirjoituksen kirjoittamisen lokakuussa 2007. Tarina sai alkunsa Tarja Kylmän vetämällä Fiktion käsikirjoitus 2 -kurssilla. Silloin jonkinlaisena päämääränä oli saada käsikirjoitus tuotantokuntoon kurssin aikana niin, että sen pohjalta voitaisiin kuvata lyhytelokuva, osana Elokuvailmaisu 2 -kurssia. Jo silloin ajatuksissani oli, että olisi mielenkiintoista käsitellä lopputyössä sekä käsikirjoittamista että leikkaamista. Yhtenä ajatuksena mielessä pyöri, että jos käsikirjoituksesta tulee hyvä ja joku kiinnostuisi ohjaamaan sen, voisin toimia elokuvan leikkaajana. Näin olisin voinut käsitellä käsikirjoittajan ja leikkaajan roolia samassa tuotannossa. En ollut myöskään aivan täysin pois sulkenut ajatusta, että ohjaisin itse elokuvan.

Kun Elokuvailmaisu 2 -kurssilla tuli aika valita mitä käsikirjoituksia lähdetään viemään kohti lopputyöputkea, en ollut vielä tyytyväinen käsikirjoitukseeni. Lisäksi käsikirjoitusehdokkaita lopputyöelokuviksi oli muutenkin riittävästi. Tässä vaiheessa päätin, että käsikirjoituksestani ei ainakaan vielä tehdä elokuvaa. En halunnut kuitenkaan jättää kyseisen tarinan kirjoittamista siihen, vaan päätin, että kirjoitan sitä eteenpäin vailla stressiä deadlinesta ja otan kaiken opin irti käsikirjoitusprosessista.

Käsikirjoituksen pituuteen nähden varsin pitkän prosessin aikana tarina muuttui versiosta toiseen varsin paljon. Pääajatus, eli se mitä halusin kertoa, pysyi koko prosessin ajan melko muuttumattomana. Halusin kertoa tarinan kavereiden välisestä ystävytydestä ja ystävytyden päättymisestä. Kehys valitsemani teeman ympärillä muuttui sitäkin enemmän.

3.1.3 Ulkopuolinen palaute

Kirjoitusprosessin aikana elintärkeitä olivat ulkopuoliset palautteet. Tulin monesti tekstille sokeaksi ja kiinnitin huomiota epäolennaisiin pikkuseikkoihin, sen sijaan että olisin tarkastellut laajempaa kokonaisuutta. Yli vuoden kestäneen prosessin aikana(sisälsi jopa usean kuukauden taukoja) palautetta sain koulun opettajista Ilkka Järviseltä ja ennen kaikkea käsikirjoituksen opettaja Arto Koskiselta. Lisäksi kurssin aikana ja sen jälkeenkin Fiktion käsikirjoitus 2 -kurssin vetäjä Tarja Kylmältä. Lisäksi ohjaajat Johanna Vuoksenmaa sekä Lenka Hellstedt lukivat käsikirjoitukseni yhdet versiot ja antoivat todella rakentavaa palautetta.

3.1.4 Kirjoittamisen vaiheet

Käsikirjoituksen ensimmäinen versio valmistui lokakuun 19. päivä 2007. Fiktion käsikirjoitus 2 -kurssin aikana versioita syntyi selkeästi tiiviimpää tahtia kuin sen jälkeen. Vuoden 2007 loppuun mennessä olin kirjoittanut viisi versiota. Tahti ei vielä merkittävästi hidastunut vuoden alussakaan. Helmikuun neljänteen päivään mennessä olin saanut valmiiksi jo version 8.0. Sitten tahti hidastui. Jätin käsikirjoituksen välillä suosiolla sivummalle. Yhtenä syynä tähän oli aikataulut. Toisena se, että tarinaan etäisyyttä ottamalla pystyisin taas näkemään sen hieman objektiivisemmin. Uuden motivaation kirjoittamiselle sain useamman kerran sen jälkeen, kun joku ulkopuolinen oli lukenut version ja antanut rakentavaa palautetta. Versio 8.5 valmistui maaliskuun alussa, versio 9.1 toukokuun lopussa, versio 10.1 joulukuussa 2008. Tässä vaiheessa Särkyvää käsikirjoitus oli ollut työn alla vaihtelevalla intensiteetillä yli vuoden. En kuitenkaan vielääkään suostunut jättämään sen kirjoittamista. Sitä ei oltu tässä vaiheessa kuvaamassa ja uskoin saavani siitä vielä paremman, kunhan vain jatkaisin sen työstämistä. Lisäksi uskoin että saisin kirjoitusprosessista vielä oppia irti. Versio 12.0 valmistui huhtikuun alussa 2009.

3.2 Ennustus

Esittelen tässä kappaleessa miten Ennustus-elokuva sai alkunsa ja kerron leikkaamisen vaiheista.

3.2.1 Mikä on Ennustus?

Ennustus on Anna-Kaisa Haapalan käsikirjoittama ja ohjaama lyhytelokuva. Sen käsikirjoitus sai alkunsa samalla Fiktion käsikirjoitus 2 -kurssilla kuin Särkyvää käsikirjoitus. Yhtenä merkittävänä käsikirjoitukseen vaikuttavana tekijänä oli se, että elokuva pohjautuu todelliseen tarinaan. Kyseessä oli tarina, jota Anna-Kaisa Haapala oli kuullut lapsena. Elokuva toteutettiin osana Elokuvailmaisu 2 -kurssia. Se kuvattiin kolmessa osassa, johtuen siitä, että se sijoittui useampaan vuodenaikaan. Ensimmäisellä kuvausjaksolla elokuussa 2008 kuvattiin noin puolet elokuvan materiaalista, toisella jaksolla syys- lokakuussa lähestulkoon loput, lukuun ottamatta joulukuussa kuvattuja muutamia talvikuvia.

Ennustuksen tarina lyhyesti:

On vuosi 1948. Antti rakentaa perheelleen rintamamiestaloa. Hänen vaimonsa Maija odottaa heidän toista lastaan. Heidän esikoisensa Lauri kertoo isälleen ennustuksen, jonka mukaan Lauri itse menee taivaaseen ja äiti seuraa tulevan lapsen kanssa perässä.

Ennustus lähtee toteutumaan vaikka Antti ei haluaisi uskoa kohtaloonsa. Ensin Lauri kuolee keuhkokuumeeseen, sitten Maija synnyttäessään Liisan. Lopulta vuosia myöhemmin Antti on pisteessä, jossa huomaa ennustuksen lunastavan lopulta Liisankin. Antin on tehtävä valinta kuinka jatkaa elämää.

3.2.2 Leikkaamisen ensi askeleet

Oma osuuteni leikkaajana projektin parissa alkoi varsinaisesti syyskuun alussa 2008. Ensimmäinen kuvausjakso oli takana ja käsissäni oli noin puolet elokuvaan kuvattavasta materiaalista. Olin jo päättänyt, että aloitan elokuvan leikkaamisen vasta saatuani myös toisen kuvausjakson materiaalit. Olin kuitenkin ottanut vastuulleni trailerin¹ leikkaamisen ja aikataulusta johtuen se piti leikata ainoastaan ensimmäisen kuvausjakson materiaaleja käyttäen. Näin ollen siirsin saamani materiaalit Avid leikkaustyöasemaan ja synkkasin² kuvan ja äänen. Mikäli traileria ei olisi pitänyt vielä tässä vaiheessa leikata, olisin varmaankin siirtänyt materiaaliin tutustumista siihen, kun toisenkin kuvausjakson materiaalit olisivat käsissäni. Joka tapauksessa minulla oli edessäni trailerin leikkaus, joten materiaaliin piti tutustua. Näin ollen, vaikka aloitin varsinaisen leikkaamisen vasta myöhemmin, niin yksi tärkeä osa leikkausprosessia eli materiaaliin tutustuminen alkoi jo tässä vaiheessa.

3.2.3 Ajatuksia ensimmäisen kuvausjakson materiaaleista

Edessäni oli nyt noin puolet siitä materiaalista, josta minun oli määrä leikata tarina. Aloitin ottojen katselun ensimmäisestä kohtauksesta. Kovin pitkälle en päässyt, kunnes

¹ Traileri on esittelyfilmi, jolla mainostetaan elokuvaa ja yritetään herättää katsojien mielenkiinto tulevasta elokuvasta.

² Synkkaaminen on erikseen tallennettujen kuvan ja äänen liittämistä yhteen leikkaustyöasemassa.

mieleni valtasi pienoinen epätoivo. Ensimmäiset huomioni olivat, että elokuvan lapsinäyttelijät eivät suoriudu tehtävistään ongelmitta. Varsinkin Lauria näyttelevä pikkupoika tulisi tuottamaan suuria ongelmia. Elokuvan ensimmäinen kohtaus olikin onneksi ainut, missä Laurilla oli repliikkejä, vaikka hän onkin mukana myös myöhemmissä kohtauksissa. Loppupään kohtauksissa törmäsin myös siihen, että toinenkin lapsinäyttelijä, Liisaa näyttelevä tyttö tulee tuottamaan ongelmia.

Lapsinäyttelijöiden kannalta ongelmallisimmat kohtaukset olivat kohtaus (1) ja kohtaus (28). Ensimmäisessä kohtauksessa Laurin hahmolla oli todella suuri rooli ja paljon repliikkejä. 7-vuotiaalle pojalle repliikkien muistaminen ja niiden tulkitseminen niin, että se ei kuulosta sanojen luettelemiselta oli haastavaa. Ongelmat ilmenivät niin, että poika puhui repliikit aivan liian nopeaan tahtiin. Tämä vaikutti ikävästi myös vastanäyttelijään, Anttia esittäneeseen ammattinäyttelijään. Vastanäyttelijän kohdalla ongelmaksi muodostui varsinkin se, että koska Lauri puhui repliikkiansä liian nopeasti tuli Antin kuuntelukuvista auttamatta liian lyhyitä. Lisäksi kate eli se kuinka paljon materiaalia kohtauksesta oli kuvattu, oli muutenkin varsin pieni. Nämä molemmat tulisivat hankaloittamaan lapsinäyttelijän ilmaisun paikkailua.

Tyttönäyttelijän kohdalla ongelmallisin kohtaus oli kohtaus (28). Kohtauksessa Liisa makaa kuolinvuoteellaan ja keskustelee vieressä istuvan isänsä kanssa. Hyvin emotionaalisen kohtauksen ongelmat olivat suuri dialogin määrä ja kaikkien repliikkien muistaminen. Tyttö näytti pojan tavoin usein miettivän repliikkejä. Myös tässä kohtauksessa tulkinnallisten ongelmien paikkailu tulisi olemaan haastavaa.

Lisäksi huomasin materiaalia katsellessani, että ohjaaja oli huutanut kiitoksen harmittavan usein liian aikaisin. Kyseessä on filmille kuvattu opiskelijaelokuva, joten materiaalia ei ollut varaa tuhlaa. Tästä huolimatta mielestäni monessa kohtaa materiaalia oli säästetty täysin väärissä paikoissa. Muutaman kerran sellaisissa kuvissa, jotka olivat selkeästi kohtauksen viimeisiä. Muutamien kuvien kohdalla olin aika varma, että haluaisin viipyä kuvassa pidempään, mikäli se vain olisi mahdollista.

3.2.4 Toisen jakson materiaalit käsissä

Lokakuun puolella välissä sain käsiini toisenkin kuvausjakson materiaalit. Kuvaamatta oli tässä vaiheessa ainoastaan talvisia maisemakuvia.

Synkattuani uudet materiaalit aloitin niihin tutustumisen. Näyttelijätyön kanssa ei tuntunut olevan niin suuria ongelmia kuin ensimmäisen kuvausjakson kanssa.

Ensimmäisen kuvausjakson jälkeen olin maininnut ohjaajalle, että ei huutaisi kiitosta liian aikaisin. Tästä huolimatta törmäsin materiaalissa kuviin, joita voisi käyttää pidempään, mikäli ne vain kestäisivät.

Suurin huolenaiheeni uusien materiaalien osalta oli elokuvan lopussa oleva tulipalokohtaus (31). Kaikki palavasta talosta otetut kuvat olivat todella pahasti alivalottuneita. Onneksi kuvat Antista talon edessä olivat onnistuneita. Ensimmäisenä mielessäni kävi, että kohtaus olisi pakko kuvata uudelleen, mutta realiteetit tulivat nopeasti mieleen. Kyseessä oli opiskelijaelokuva ja ehkä kyseisen elokuvan työläin ja kallein kohtaus. Jäljelle jäi muutama vaihtoehto: Voisimme yrittää pärjätä teknisesti epäonnistuneilla kuvilla, poimia kuvien joukosta vähiten epäonnistuneet ja uskoa siihen, että emotio kantaa kohtauksen läpi. Voisimme miettiä pystyykö tarinan kertoa ilman kyseistä kohtausta tai voiko kohtauksen viedä läpi ainoastaan Antin kasvoja näyttämällä.

Tässä vaiheessa tekemäni huomiot olivat nimenomaan näyttelijätyöhön ja kuviin liittyviä. Myöhemmin yhdeksi leikkausprosessin suurimmaksi ongelmaksi muodostuneet rakenteelliset seikat hahmottuivat vasta myöhemmin.

3.2.5 Varsinainen leikkaaminen

Neljä päivää sen jälkeen kun olin saanut toisen kuvausjakson materiaalit, sain valmiiksi Ennustuksen first cutin³. Toimitin tässä vaiheessa kyseisen version leikkausprosessin ohjaavana opettajanani toimineelle Benjamin Mercerille. First cutin toimitin Mercerille videotiedostona, mutta tästä eteenpäin lähetin hänelle ainoastaan sähköpostilla Avidin sekvenssin⁴, jolla kulloinenkin versio oli. Tämän teki mahdolliseksi se, että olin lähettänyt Mercerille kaiken kuvatun ja äänitetyn materiaalin ulkoisella kovalevyllä. Näin ollen hänellä oli kotonaan omalla koneella kaikki ne materiaalit, jotka minullakin.

³ Käytän nimitystä first cut ensimmäisestä valmiista käsikirjoituksen mukaisesta leikkausversiosta.

⁴ Sekvenssi(sequence) on leikkausohjelmissa käytettävä nimitys aikajanelle, johon kootaan kuvia ja ääniä.

Uuden versio valmistuttua minun piti vain lähettää Mercerille muutaman megatavun kokoinen tiedosto ja hän näki kaiken minkä minäkin olin nähnyt. Häneltä saamani kommentit osoittautuivat todella arvokkaiksi leikkausprosessin eri vaiheissa. Kommentit koskivat kaikkea reaktioiden ajoitusten ja kohtausten poistamisien välillä. Palaan tulevilla kappaleilla joihinkin huomioihin tarkemmin.

Erityisen tärkeäksi Merceriltä saamani palautteen teki se, että hänellä oli siis kaikki sama materiaali, joka minullakin, eikä hänen tarvinnut näin ollen antaa kommentteja ainoastaan tekemäni version pohjalta, vaan hän tunsikin koko materiaalin. Tämä onkin usein todella suuri leikkauksen kommentoimista hankaloittava tekijä. Usein kommentoijalla ei ole mitään käsitystä siitä, mistä materiaaleista leikkaaja on versionsa leikannut. Voi olla tilanteita, että leikkausta pidetään huonona vaikka todellisuudessa leikkaaja on saattanut tehdä jollakin tapaa puutteellisesta materiaalista riippumatta kekseliäitä, elokuvaa parantavia ratkaisuja. Toisaalta voi olla, että leikkausta kehitetään, koska elokuva on hyvä ja toimiva. Voihan kuitenkin olla, että tällaisessa tapauksessa erilaisia ratkaisuja käyttämällä elokuvasta olisi voitu saada vieläkin parempi.

First cutin jälkeen syntyi useampi versio, jossa muutokset olivat hyvin kosmeettisia. Suuremmat rakenteelliset muutokset olivat vielä edessä. Kymmenen päivää First cutin valmistumisen jälkeen valmistui versio 3.0. Välissä oli siis ollut useampikin versio, kun mitä kokonaisluku antaa ymmärtää. Aivan lokakuun lopussa sain valmiiksi version 4.1. Tämän jälkeen pidin reilun viikon tauon, jonka aikana pyrin pitämään pääni täysin tyhjänä Ennustuksesta.

Tauon jälkeen pystyin katsomaan elokuvaa tuorein silmin ja onnistuin havaitsemaan muutamia ongelmakohtia, joita en ollut aiemmin havainnut. Tästä eteenpäin jatkoin leikkaamista aina silloin tällöin. Kiirettä ei ollut koska leikkauksen lukkoon lyöminen odotti talvella kuvattuja materiaaleja. Joulukuussa pidin noin kolmen viikon tauon. Olin saanut leikkauksen sellaiseen vaiheeseen, että odotin vain talvikuvien saamista. Tammikuun alussa saatua kaikki materiaalit käytin kaksi päivää varsinaiseen leikkaamiseen, jona aikana Ennustuksen kuvaleikkaus lyötiin lukkoon.

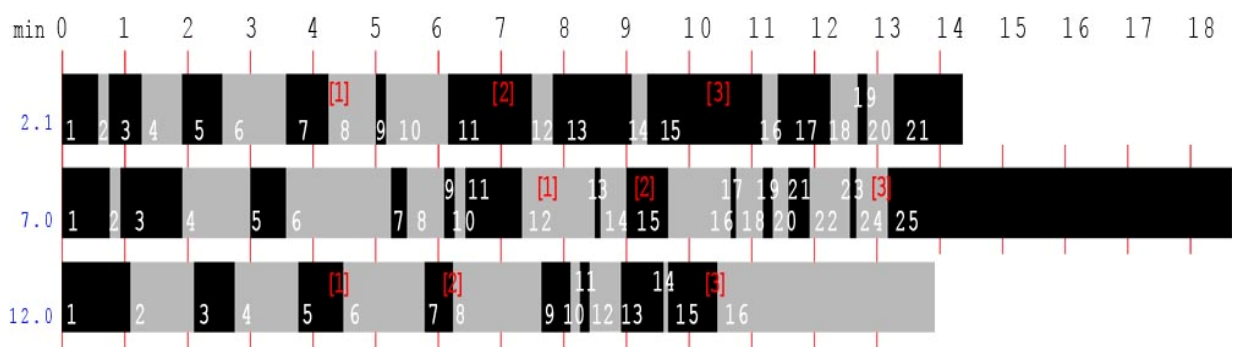
4 Tapauksien analysointi

4.1 Särkyvää

Tässä kappaleessa esittelen Särkyvää-käsikirjoittamisprosessia ja eri versioiden välillä tapahtuneita muutoksia tarkemmin.

4.1.1 Graafinen aikajana

Tämän opinnäytetyön liitteenä on Särkyvää-käsikirjoitusversioiden 2.1 ja 7.0 kohtauslistat, joihin olen tiivistänyt jokaisen kohtauksen olennaiset tapahtumat. Lisäksi liitteenä on vielä viimeinen käsikirjoitusversio 12.0⁵. Sekä kohtauslistoihin että käsikirjoitukseen olen merkinnyt jokaisen kohtauksen arvioidun keston. Kestot perustuvat tekemiini kellotuksiin⁶. Näiden arvioitujen kestojen perusteella olen tehnyt graafisen aikajanan, johon on merkitty kaikkien kolmen version jokainen kohtaus. Lisäksi olen merkinnyt aikajanaan jokaisen version kohdalle tarinan kannalta kolme merkittävää tapahtumaa, jotka toistuvat kaikissa kolmessa versiossa: [1] Hetki jolloin ajatus autolla ajamisesta heitetään ilmoille. [2] Hetki jolloin autolla lähdetään ajelulle. [3] Hetki jolloin kolari tapahtuu. Aikajanasta voi helposti havaita kuinka kesto ja rakenne ovat versioiden välillä muuttuneet.

Kuva 1. Kolme Särkyvää-käsikirjoitusversiota purettuna graafiseksi aikajanaksi.

⁵ Särkyvää –käsikirjoitusversio 12.0 ei välttämättä ole viimeinen versio. Mikäli käsikirjoitusta lähdetään joskus viemään tuotantoon, saattaa tulla tarvetta vielä muokata sitä esimerkiksi ohjaajan kanssa.

⁶ Olen kellottanut käsikirjoituksen jokaisen kohtauksen lukemalla ne läpi ja arvioimalla tapahtumien kestot sekuntikellon kanssa. Kellotus ei ole tarkka, koska kuvaukset ja leikkausvaihe vaikuttavat omalta osaltaan asiaan.

Näiden kolmen valitsemani versio välillä on tapahtunut suuriakin muutoksia. Varsinkin siirryttäessä versiosta 2.1 versioon 7.0. Tapahtumien kulut eivät ole muovautuneet pikku hiljaa version 2.1 tapahtumista version 7.0 tapahtumiin. Varsinkin tarinan loppupään osalta kokeilin eri versioissa monenlaisia toisistaan poikkeavia ratkaisuja. Pyrin kuitenkin pitämään ajatuksissani jatkuvasti saman teeman. Eli vaikka tarinat olivat eri versioissa ulkokuoreltaan hyvinkin erilaisia, pyrin niissä jokaisessa kertomaan samaa tarinaa. Mielessäni oli selkeästi yksi teema ja kokeilemalla pyrin löytämään tehokkaimman tavan kertoa sen. Kun olin jonkun version kohdalla tullut siihen tulokseen, että jokin tarinassa ei toimi, kokeilin hyvinkin erilaisia ratkaisuja. Usein näihin kokeiluihin rohkaisivat ulkopuoliset palautteen antajat.

4.1.2 Tarina ja juoni

Liitteenä olevista kohtauslistoista ja viimeisestä käsikirjoitusversiosta selviää kuinka tarinan juoni on muuttunut eri versioiden välillä. Ensimmäisissä versioissa Sami ei itse lähde autoajelulle. Versio 5.0 on ensimmäinen, jossa Sami lähtee mukaan auton kyytiin. Tätä edeltäneissä versioissa olin kokeillut hyvin erilaisia loppuratkaisuja. 2.1:ssä tarina päättyy junaradalle, 3.0:ssa Vesan pihalle ja 4.0:ssa poliisiasemalle. Tämä loputon kokeilu kertoo varmasti ainakin kokemattomuudesta, mutta itse pyrin näkemään sen positiivisessa valossa nimenomaan siltä kantilta, että en ole jumiutunut tiettyihin ratkaisuihin, vaan olen etsinyt jatkuvasti uusia tapoja kertoa tarina mahdollisimman tehokkaasti. Juonen kehittely on kuitenkin niin laaja aihe, että jätän sen pohtimisen tässä opinnäytetyössä varsin vähälle ja keskityn niihin osa-alueisiin, joista on löydettävissä yhtäläisyyksiä leikkaamisen kanssa.

4.1.3 Tiivistäminen ja selkeyttäminen

Tove Idströmin kertomus Eila-elokuvan käsikirjoitusprosessista kertoo mielestäni todella hyvin siitä, mistä tarinan tiivistämisessä ja selkeyttämisessä on kyse.

”Viidessä väärässä versiossa seurasin kaikkia henkilöitä kaikissa mahdollisissa tilanteissa... Toinen ja suuri rakenteeseen vaikuttanut muutos oli se, että heitin pois kaikki kohtaukset, joissa Eila ei ollut mukana. Tekstiä lähti aikamoinen määrä, hyviäkin kohtauksia, hyviä henkilöitä, ja tietenkin aivan mainiota dialogia! Sain kuitenkin huomata, että tarinasta kaikkien poistojen jälkeen ei puuttunut mitään, siinä oli nyt kaikki se, mitä halusin sanoa, eikä mitään sen yli.” (Idström 2003, 40)

Tiivistäminen ja selkeyttäminen olivat myös Särkyvää kirjoittamisen aikana merkittävässä roolissa, kun puhutaan siitä, mitä muutoksia käsikirjoituksen eri versioissa tapahtui. Tarja Kylmä antoi muun muassa seuraavanlaisen kommentin versiosta 3.0. *”Ei tarvita kyttemistä, nyt juodaan ja pelataan täyttä häkää.”* (Kylmä 13.11.2007, kommentti versiosta 3.0) Varsinkin muutamassa ensimmäisessä versiossa käytin aivan liikaa aikaa poikien ajanvieron seuraamiseen, ilman että tarina eteni millään lailla. Motivaationani tälle oli hahmojen syventäminen ja henkilösuhteiden esittely. Myöhemmin ymmärsin, että nämä asiat voidaan hoitaa taloudellisemmin, niin että tarinan kulku ei pysähdy.

Johanna Vuoksenmaa antoi versiosta 8.5 seuraavanlaista palautetta: *”Mieti voisiko ekat kolme kohtausta vaihtaa yhteen.”* (Vuoksenmaa 19.3.2008, kommentti versiosta 8.5) Versiossa 8.5 tarinan alku on varsin samanlainen, mitä liitteenä olevassa version 7.0 kohtauslistassa. Tarkemmin sanottuna Vuoksenmaa tarkoitti sitä, että värikuulapistooli tilanne tapahtuisi jo ulkona. Näin tarina saisi kunnon alkusysäyksen ja veisi katsojan heti keskeisten teemojen äärelle. Ostin idean heti. Tiivistämisen johdosta en lopulta joutunut ottamaan tarinasta mitään oleellista pois. *”Aristoteleen ajatuksen voi ymmärtää niin, että mikäli kokonaisuudesta poistaa jotain, eikä se rikkoonnu, poistettu osa on turha.”* (Vacklin, Rosenvall, Nikkinen 2007, 78)

Suurin ongelma alkupään versioissa oli tarinan jämähtäminen alkusysäyksen jälkeen. Graafisesta kaaviosta näkee hyvin kuinka paljon aikaa eri versioissa käytettiin ennen, kun pojat lähtevät ajamaan autolla. Autolla ajamaan lähteminen on yksi tarinan käännekohdista ja sitä ennen käytetyn ajan lyheneminen on muuttanut tarinan tempoa ja sitä kautta toimivuutta mielestäni suuresti. Muutoksia tarinan alkuosan ekonomisuuteen tein vielä loppupään versioissakin. Esimerkiksi Lenka Hellstedt kommentoi käsikirjoitukseni löysyyttä seuraavasti: *”Mielestäni alkuosa on aivan liian pitkä ja epäekonominen. Poikien rutiinin esittelyyn ”luolassaan” riittäisi yksi kohtaus.”* (Hellstedt 3.6.2008, kommentti versiosta 9.1)

Yksi osa käsikirjoituksen ekonomisuutta on kohtauksien alku- ja loppukohtien määrittäminen.

”Roomalainen runoilija Horatius kehottaa Ars poeticassa aloittamaan in media res, tapahtumien keskeltä, eikä ab ovo, aivan alusta. Tapahtumien keskelle joutuminen nappaa katsojan tehokkaammin koukkuun kun hidas käynnistely. Katsoja joutuu

tällöin vaikeampaan asemaan, henkilöhahmon kaltaiseen tilaan, ja hänen on pohdittava edessään avautuvan tilanteen luonnetta: mitä nämä henkilöt haluavat, mistä on kyse.” (Vacklin 2007, 107)

Särkyvää-käsikirjoitus oli ensimmäisiä käsikirjoituksiani, joka sisälsi useamman kuin muutaman kohtauksen. Näin ollen pitkän käsikirjoittamisprosessin aikana opin pikkuhiljaa näkemään mikä on löysää. Myöhemmissä versioissa kohtauksiin tullaan sisään myöhemmin ja poistutaan aiemmin. Siitä huolimatta, sain esimerkiksi Johanna Vuoksenmaalta tällaisen kommentin versioista 8.5: *”Mieti kaikkien kohtausten startit ja hännät sitä silmälläpitäen, että katsojaa ei tarvitse lämmitellä tai jäähdytellä kohtauksen ytimeen, vaan voit mennä suoraan siihen ja kertoa tarinaasi nasakammin.”* (Vuoksenmaa 19.3.2008, kommentti versiosta 8.5) Kirjoittajana kehittyminen onkin loputon prosessi ja sitä vie eteenpäin kokemus ja muilta saama palaute. Tästä kertoo muun muassa käsikirjoittaja Tove Idström. *”Aloitin ennen liian kaukaa ja lopetin liian kauas. Olen oppinut pois siitä, opettajinani ohjaajat ja leikkaajat”* (Idström 25.2.2009) Versioita kirjoittaessa sokeuduin usein ja tekemäni muutokset olivat monesti varsin kosmeettisia. Näissä tilanteissa juuri ulkopuoliset kommentit auttoivat miettimään kohtauksia uudella tavalla.

4.1.4 Rakenne

”Muista draaman nouseva kaari, kun ollaan jo taksilla menossa, ei enää voi puhua vanhempien viinaksista. Laita se aikaisemmin, että joku penkoo/etsii/tms. sisältä viinaa.” (Kylmä 1.1.2008, kommentti versiosta 5.0)

Tämän kaltaisia kohtausjärjestyksien muutoksia ei juurikaan tullut esille kirjoitusprosessin aikana esille. Särkyvää on varsin lyhyt ja juoneltaan sellainen, että tietyt tapahtumat seuraavat toisiaan varsin luonnollisesti. Monet tarinat ovat kuitenkin luonteeltaan sellaisia, että tapahtumien ja kohtausten järjestyksen miettiminen voi olla isossakin roolissa. Pidemmissä tarinoissa seurataan monesti useampia juonikulkuja ja näin ollen niiden kanssa pelaaminen voi tehdä suuriakin muutoksia tarinan rakenteeseen. Särkyvää-käsikirjoituksen ensimmäisissä versioissa porukka jakaantui kahtia, Samin ja Juuson jäätyä Vesan kotiin muiden lähdettyä autoajelulle. Mikäli tämä juonenkulku olisi jäänyt elämään, olisi kahden samanaikaisen tapahtuman kertominen tuonut eteen lisää rakenteellista pohdintaa. Jarmo Lampela kertoo episodielokuva Joen rakenteen kehittymisestä seuraavaa:

”Kuudennessa ja seitsemännessä versiossa tarinoiden järjestys vaihtui. Santerin tarina siirtyi kuudennessa versiossa muusikko Esan ja pizzerian väliin, sillä Annin tarina tuntui siinä vaiheessa selkeästi lopetustarinalta. ... Tarinoiden järjestys hitsautui lopulliseksi vasta leikkausvaiheessa.” (Lampela 2003, 81)

Toki Särkyvässä tekemäni juonelliset muutokset vaikuttivat suurestikin rakenteeseen. Mutta mikäli ne suljetaan pois, rakenteelliset muutokset tapahtuivat lähinnä joidenkin tapahtumien lyhenemisellä tai totaalaisella poistamisella. Esimerkiksi alkupään tiivistäminen versioiden kehittyessä muutti rakennetta niin, että tarina alkoi edetä alussa nopeammin. Versiossa 7.0 autolla lähdetään ajamaan noin yhdeksän minuutin kohdalla. Versiossa 12.0 noin kolme minuuttia aiemmin. Tämä on 15-minuutin tarinassa jo varsin iso muutos.

4.1.5 Dialogi

Myös dialogin määrä tippui kirjoitusprosessin aikana. Suurin osa dialogin vähenemisestä tosin johtui yksinkertaisesti kohtauksien lyhenemisellä tai pois jättämisellä. Tosiasia oli kuitenkin se, että poikaporukka on viettämässä iltaa ja se vaatii dialogia. Pidinkin jatkuvasti lähtökohtana sitä, että mikäli elokuva tullaan joskus kuvaamaan, muovautuu dialogi ohjaajan ja näyttelijöiden käsissä oikeille urille, niin määrällisesti kuin sanamuotojenkin osalta. Enimmäkseen muutokset joita dialogiin tein olivat alleviivaavien ja itsestään selvien repliikkien muuttamisia ja poistamisia.

”Joissakin kohdissa kuitenkin tuli vahvasti sellainen olo, että dialogia käytettiin turhaankin asioiden toisteluun ja itsestäänselvyyksien kertomiseen.” (Vuoksenmaa 19.3.2008, kommentti versiosta 8.5) Vuoksenmaan tarkoittamat kohdat olivat sellaisia, missä katsojalle olisi saattanut tulla tunne, että häntä pidetään tyhmänä, kun asioita alleviivataan liikaa. Luulin jo loppuversioissa päässeeni niistä eroon, mutta kun juoneen tuli joitakin muutoksia ja uutta dialogia piti kirjoittaa, huomasin taas kirjoittaneeni muutamia alleviivaavia repliikkejä.

4.1.6 Hahmot

Hahmojen suhteen tein suuriakin muutoksia prosessin aikana. Tarinallisesti jotkin elokuvan tapahtumat koituivat eri versiossa eri henkilöille. Tällaiset muutokset vaativat myös muutoksia henkilöhahmoissa.

”Sami, irrottautuu jengistä, ja on uuden alussa. Hän on siis päähenkilö. Siinä tapauksessa on oikeastaan väärä ratkaisu, että ainoa jonka kotioloista näytämme jotain, on Risto. Minusta viinaa pitäisi siis periaatteessa käydä pöllumässä Samin sammuneelta äidiltä, ei Riston.” (Hellstedt 3.6.2008, kommentti versiosta 9.1)

Tämän kommentin pohjalta tekemäni muutokset vaikuttivat tarinaan, mutta ennen kaikkea Samin ja Riston hahmoihin. Tarinani päähenkilö Sami sai tätä kautta lisää syvyyttä ja samaistumispintaa. Samin suhteen tein myös muitakin muutoksia. Muuttamalla Samia enemmän toimivammaksi hahmoksi muuttui hän samalla enemmän päähenkilömäisemmäksi. Alkupään versioissa Sami oli selvästi autolla ajamista vastaan. Olin luonut Samista tarkoituksella sellaisen. Tästä koitui kuitenkin ikävä vaikutus.

”Samista on vaarassa tulla kitisijä. Kiinnitä Samin repliikkeihin huomiota. Mielestäni tähän versioon on tähän henkilöön tullut liikaa ”tietäväisyyttä” ja varovaisuutta. Muista että hän on keskushenkilö, jonka tulee kiinnostaa ja vetää puoleensa.” (Kylmä 1.1.2008, kommentti versiosta 5.0)

Myöhemmin teinkin valinnan, että Samissa tapahtuu tarinan aikana suurempi muutos. Alussa Sami on edelleen ”hölmöilyä” vastaan, perustelee kantansa hyvin, mutta antaa kuitenkin periksi porukan paineelle. Kun Sami on alussa periksi antava, on elokuvan aikana tapahtuva muutos suurempi, kun hän lopulta elokuvan lopussa tekee niin kuin oikeasti haluaa.

”Vesan ja Viljamin voisi sulauttaa yhdeksi henkilöksi. Katsojan on tällöin myös taas helpompi keskittyä keskeisempiin henkilöihin (Vuoksenmaa 19.3.2008, kommentti versiosta 8.5)

”Henkilöiden suhteen pitäisi tehdä selvät valinnat, ketkä joukosta nostetaan esiin, ja heidän roolifunktionsa pitäisi selkeyttää” (Hellstedt 3.6.2008, kommentti versiosta 9.1)

Tämän kaltaiset kommentit saivat minut lopulta pudottamaan poikaporukan henkilömäärän viidestä neljään. Lisäksi korostin henkilöiden ominaispiirteitä aivan viimeiseen versioon saakka. Pyrin tekemään hahmoista aina vaan enemmän toisistaan poikkeavia. Ongelmana oli se, että koska tunsin hahmot jo niin hyvin, huomasin itse heissä enemmän eroja kuin ulkopuolinen näki. Toisaalta uskon kuitenkin, että kun

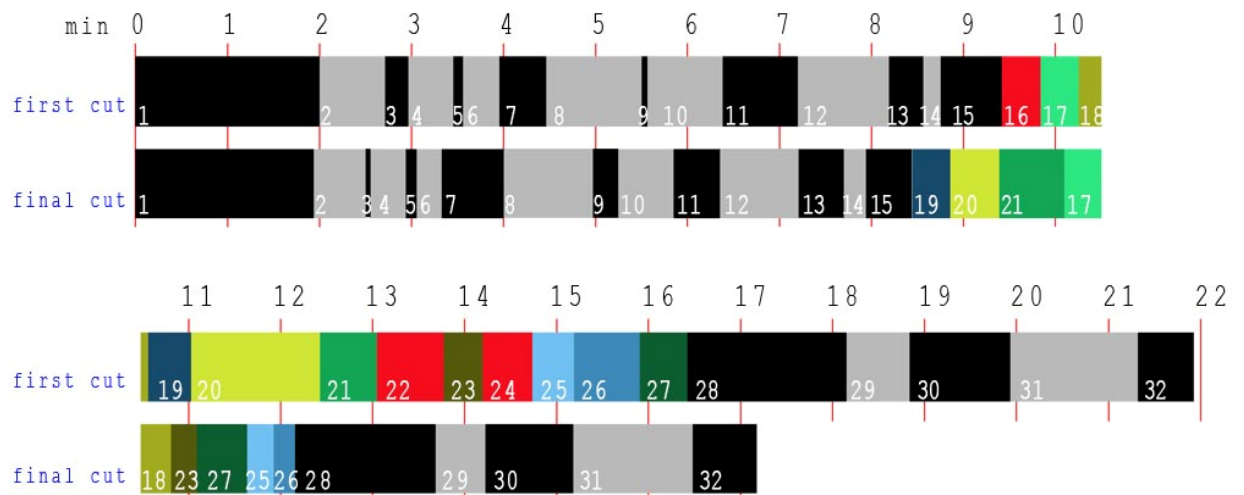
hahmot siirtyvät paperilta ruudulle, heille syntyy kasvot ja persoonallisuus korostuu. Lisäksi ohjaajan roolivalinnoilla ja ohjauksella on suuri vaikutus.

4.2 Ennustus

Tässä kappaleessa esittelen Ennustus-elokuvan leikkausprosessia ja sen aikana tapahtuneita muutoksia tarkemmin.

4.2.1 Graafinen aikajana

Olen purkanut leikkaamani Ennustuksen first cutin sekä final cutin⁷ graafiseksi aikajanaksi. Aikajanassa on mustalla ja harmaalla ne kohtaukset, jotka eivät ole vaihtaneet paikkaa kun verrataan first cuttia ja final cuttia. First cut aikajanaan on merkitty punaisella ne kolme kohtausta, jotka lopullisesta elokuvasta leikattiin kokonaan pois. Lisäksi olen merkannut paikkaa vaihtaneet kohtaukset eri väreillä. Tämän opinnäytetyön liitteenä on Ennustuksen käsikirjoitus, jonka kohtausnumerot täsmäävät aikajanan kohtausnumeroihin.

Kuva 2. Ennustuksen first cut ja final cut purettuna graafiseksi aikajanaksi. Punaiset ovat poisleikattuja kohtauksia. Väreillä merkityt kohtaukset ovat vaihtaneet paikkaa.

⁷ Final cut on viimeinen leikkausversio.

4.2.2 *Vaihtoehtoiset versiot*

Ennustuksen kohdalla ehdotin ennakkotuotantovaiheessa, että elokuvan joistakin kohtauksista voitaisiin kuvata muutama tulkinnaltaan ja/tai tunnelmaltaan poikkeava versio. Yhtenä ajatuksena minulla oli se, että Ennustuksen tarinasta voi löytää joitakin kauhuelementtejä. Erilaisia versioita kuvaamalla olisimme voineet ohjaajan kanssa leikkausvaiheessa leikkiä sillä ajatuksella, että kuinka paljon näitä kauhuelementtejä haluamme lopulliseen elokuvaan. Ajatus kaatui lopulta viimeistään siihen, että elokuva kuvattiin filmille ja materiaalin kulutuksessa piti olla todella tiukkana.

Itse olen joskus miettinyt, että onko se ohjaajan heikkous, kun tämä kuvaa kohtauksista hyvin erilaisia ottoja? Pitääkö ohjaajalla olla vahva näkemys siitä, mitä hän haluaa ja minkälaisella ilmaisulla asia saadaan parhaiten kerrottua? Toisaalta elokuvan teon voi nähdä prosessina, jossa käsikirjoittaminen, kuvaukset ja jälkituotanto ovat kaikki vaiheita matkalla kohti valmista elokuvaa. Aina ei ole järkevää kahlita jo käsikirjoitusvaiheessa muita elokuvantekijöitä sen suhteen, millaista elokuvaa ollaan tekemässä. Mikäli kuvauksissa kuvataan vaihtoehtoisia ottoja, niin leikkausvaiheessa on paljon enemmän mahdollisuuksia miettiä miten tarinasta saa parhaan mahdollisen.

”Ohjaaja tai näyttelijä tai molemmat yhteisymmärryksessä voivat antaa saman replan eri tulkinnalla. Eri tulkinta saattaa muuttaa replan merkityksen.” (Mercer 16.3.2009)

Tämä on työtapaa kysymys ja työtapaa, joka sopii toiselle, ei välttämättä sovi toiselle.

4.2.3 *Ongelmat materiaalissa*

Heti Ennustuksen ensimmäinen kohtaus osoittautui leikkausprosessin myötä lopulta haastavimmaksi kohtaukseksi. Ongelmat johtuivat ennen kaikkea lapsinäyttelijästä, joka puhui repliikit liian nopeasti ja epäselvästi sekä näytteli muutenkin niin, että kuvallisesti käyttökelpoista materiaalia oli todella niukasti.

Kohtauksesta piti saada tehokkaampi, jotta sen viesti välittyisi. Liian nopea repliikkien lukeminen aiheutti sen, että jouduin leikkaajana rytmittämään puhetta rauhallisemmaksi. Tämä oli kuitenkin todella vaikeaa, koska vastakuvat, joissa Antti kuuntelee poikaansa, olivat liian lyhyitä. Tämä siksi, että lapsinäyttelijä puhui repliikkiansa nopeasti myös silloin kun kuvissa oli Antti. Lopulta jouduin muun muassa hidastamaan muutamaa kuvaa, jotta kohtaus saatiin edes jotenkin toimimaan.

Kohtaukseen saatiin tehoa myös sillä että lisäsin jo leikkausvaiheessa kohtaukseen ukkosen jyrinää. Idea tuli ohjaavalta opettajaltani Benjamin Merceriltä. Alun perin poika katsoo kohtauksessa taivaalla lentäviä lintuja, mutta ennen katsetta jyrähtävä ukkonen antoi katseelle uuden merkityksen ja kohtaus sai lisää tarvittavaa tehoa.

Myös seuraavassa kohtauksessa tuli esiin iso ongelma. Kohtauksessa Lauri leikkii heinikossa samalla kun Antti niittää viikatteella heinää lähettyvillä. Antti ei ole tietoinen Laurin läsnäolosta ja huitaisee vahingossa viikatteella aivan Laurin nenän edestä. Jostain syystä kuvauksissa oli jätetty kokonaan kuvaamatta kuva, jossa kyseinen viikatteella huitaisu näkyisi. En saanut kohtausta mitenkään toimimaan. Mietin jo voisiko kohtauksen leikata kokonaan pois. Lopulta keksin käyttää laajaa, täysin eri kohtaan tarkoitettua kuvaa, jossa Antti niittää heinää. Kuva oli tarkoitukseen aivan liian laaja, mutta kun suurensin kuvaa reilusti, se ajoi tarvittavan asian. Kuvan laatu toki kärsi suurentamisesta, mutta ilman kyseistä kuvaa kohtaus ei olisi toiminut ja ilman kohtausta elokuva ei olisi toiminut.

Toisen lapsinäyttelijän kannalta haastavin kohtaus oli (28), jossa Liisa makaa kuolinvuoteellaan ja keskustelelee sängyn vieressä istuvan Antin kanssa. Kohtauksessa Liisalla on todella paljon dialogia. Dialogin määrä vaikutti ikävällä tavalla kohtauksen tunnetilaan. Materiaalin niukkuuden takia kohtausta ei pystynyt venyttämään, joten ratkaisuksi löytyi lopulta dialogin karsiminen. Dialogin karsiminen ei lopulta vienyt mitään oleellista informaatiota pois vaan antoi tarvittavaa tilaa jäljelle jääneiden repliikkien ympärille. Liisaa näytelleen tytön ajoittaiset ilmaisulliset ongelmat kuitenkin sitoivat käteni niin, että en pystynyt leikkaamaan kohtauksesta sellaista kuin olisin halunnut. Jouduin näyttämään Anttia jonkin verran enemmän, koska materiaali ei taipunut halujeni mukaiseksi.

Toiseksi viimeinen kohtaus (31) oli ainoa missä tekniset ongelmat aiheuttivat merkittävää päänvaivaa. Kohtauksessa Antti sytyttää talonsa palamaan ja kävelee lopulta itse liekkeihin. Anttia kuvanneet kuvat olivat onnistuneita, mutta palavasta talosta otetut olivat pahasti alivalottuneita. Kun uusintakuvauksiin ei ollut mahdollisuutta ja kohtausta ei voitu viedä läpi ilman alivalottuneita kuvia, jäi järkevimmäksi ratkaisuksi luottaa kohtauksen vahvaan tunnetilaan ja siihen, että tekninen virhe jää taka-alalle.

4.2.4 Rakenne

Ennustuksen first cuttia ja final cuttia esittävä graafinen aikajana havainnollistaa kuinka paljon elokuvan first cut ja final cut eroavat toisistaan. Lopullisesta leikkauksesta puuttuu kolme kohtausta. Pelkästään nämä kohtausten pois leikkaamiset vaikuttivat merkittävästi elokuvan rakenteeseen. First cutissa näiden kolmen, lopulta pois leikatun kohtauksen yhteenlaskettu kesto oli minuutti 45 sekuntia.

Ehkä vielä suurempi Ennustuksen rakenteeseen vaikuttanut muutos oli kohtauksien uudelleen järjestely. Graafisesta kuvasta voi nähdä kuinka lopullisessa leikkauksessa alkaa kahdeksan ja puolen minuutin kohdalla jakso jossa yhdeksän kohtausta tulevat hyvin eri järjestyksessä, kun mitä ne oli alun perin käsikirjoitettu.

Olen jonkin verran pohtinut sitä, missä vaiheessa leikkausprosessia ja missä määrin olisimme ohjaajan kanssa kahdestaan tehneet edellä mainittuja kohtausten pois leikkaamisia ja siirtoja, mikäli emme olisi saaneet lainkaan ulkopuolisia kommentteja. Pohdinta on tavallaan hölmöä, koska Ennustuksen tapaisen lyhytelokuvan leikkausprosessissa ulkopuolinen kommentointi on mielestäni välttämätöntä. Ilman sitä ohjaaja ja leikkaaja sokeutuvat materiaalille eivätkä näe metsää puilta.

Ohjaavana opettajanani leikkausprosessin aikana toiminut Benjamin Mercer sanoi kolmannen leikkausversion nähtyään minulle ohjeeksi: ”*Vapauta itsesi kohtausjärjestyksestä!*” (Mercer 28.10.2008) Mercer oli tässä vaiheessa sitä mieltä, että lopullinen Ennustuksen leikkaus ei tule olemaan samanlainen kun käsikirjoitus ja kolmas leikkausversio. Mercerin kommentit ja muutama ihan konkreettinenkin idea rakenteen muuttamisen suhteen saivat minut ja ohjaajan vähitellen ajattelemaan leikkaamisprosessia hieman avoimemmin.

Tässä vaiheessa en ollut vielä poistanut ainuttakaan kohtausta enkä vaihtanut yhdenkään paikkaa. Tosin edellisessä versiossa olin kokeillut yhden kohtauksen sijoittamista hieman myöhemmäksi. Tämä kyseinen kohtaus (16) oli yksi niistä kolmesta, jotka lopulta leikattiin kokonaan pois. Itse pidän pois leikkaamisen syynä sitä, että kohtaus ei tuonut tarinaan mitään lisää. Sama asia välittyy myöhemmissäkin kohtauksissa. Varsinkin näin lyhyessä elokuvassa tarinan pitää edetä, eikä jäädä seisomaan paikoilleen. Toisen pois leikatun kohtauksen (22) ideana oli tuoda esille sitä, että isä ei halua uskoa menettävänsä tyttärtään. Isä ei ole vielä luovuttanut ennustusta vastaan

taistelemista. Kohtaus kuitenkin pysäytti tarinan ja oli ehkä luonteeltaan enemmän pidempään elokuvaan sopiva. Mercer ei edes muistanut kyseistä kohtausta, kun keskustelimme hänen nähtyä first cutin. Viimeinen pois leikattu kohtaus (24) oli kohtaus, joka käsikirjoituksessa seurasi kohtausta (23), jossa Antti huutaa Liisalle navetassa. Kohtauksen funktio oli, että Antti pyytää anteeksi tyttäreltään. Tämä oli kuitenkin tapahtuma, jonka näyttäminen ei ollut oleellista.

Ensimmäinen siirretty kohtaus, kun verrataan first cuttia ja final cuttia oli kohtaus (19), jossa Liisa kaatuu navetassa. Muutoksen jälkeen kohtaus on heti toinen sen jälkeen kun olemme siirtyneet kahdeksan vuotta ajassa eteenpäin Liisan syntymän jälkeen. Kohtauksen (19) siirtäminen aiemmaksi vaikutti myös niin, että kohtaukset (20) ja (21) siirtyivät mukana, koska ne olivat niin selkeästi yhteydessä toisiinsa.

Syynä tälle siirrolle oli se, että tarinassa oli aiemmassa versiossa nimenomaan tässä keskivaiheilla lässähtämisen merkkejä. Tarkoituksena oli saada tarinaan uutta vetoa. Nyt muutama kuukausi leikkauksen lukkoon lyömisen jälkeen olen muutaman kerran miettinyt oliko lopullinen ratkaisu rakenteen suhteen sittenkään oikea. Olisiko kohtausta (19), jossa Liisa kaatuu pitänyt sittenkin siirtää myöhemmäksi?

”Rööperissä oli yksi tai kaksi sellaista kohtaa joista mä olin ihan varma että ne oli ryssiny jotain onlinessa, koska mehän muutettiin tää toisenlaiseksi. ... Siinä vaiheessa kun tekee nauhoja, ei enää muista mikä oli vihoviimeinen versio.” (Taavila 17.1.2009)

Tämä kertoo siitä että aina, jos koskaan ei ole yhtä oikeaa ratkaisua. En itse pysty vielääkään sanomaan minkälaiset rakenteelliset ratkaisut olisivat tehneet Ennustuksesta parhaan mahdollisen. Parhaaseen mahdolliseen me ohjaajan kanssa tietenkin pyrimme ja jossakin kohtaa useat asiat johtivat meidät siihen millainen Ennustus lopulta on.

Ennustuksen käsikirjoituksen yksi ongelmallinen piirre oli mielestäni se, että tarina on luonteeltaan pidempikestoisen elokuvan tarina. Asioita tapahtuu mielestäni liian nopeasti. Katsoja ei ole välttämättä vielä ehtinyt samaistua hahmoon, kun tälle tapahtuu jo jotain dramaattista. Tällaisessa tilanteessa katsoja ei koekaan sellaisia tunteita kun tekijät ovat tavoitelleet.

Viimeinen kohtauksen siirto oli kohtauksen (27) siirtäminen aiemmaksi, sille paikalle, josta kohtaus (24) oli leikattu pois. Yhtenä syynä oli säilyttää tunnetila, joka alkoi

kohtauksessa (24), jossa Antti raivostuu Liisalle. Samankaltainen tunnetila jatkuu kohtauksessa (27), missä Antti juoksee raivoissaan poikansa haudalle.

Vaikka kohtauksien siirtoja ei periaatteessa ollut kuin kaksi, vaikuttivat ne kohtauksien pois leikkaamisen yhteisvaikutuksena kuitenkin varsin merkittävästi. Graafista aikajanaa tutkimalla voi nähdä kuinka varsinkin elokuvan keskiosa muuttui muutoksien ansiosta.

Tämän kaltainen kohtauksien kanssa pelaaminen ei ole mahdollista läheskään kaikissa tarinoissa. Ennustuksessa tämän salli se, että tarinan kohtaukset sijoittuivat usealle eri päivälle, eikä kaikkien toisiaan seuraavien kohtausten välillä ollut sellaisia linkityksiä, joita ei olisi voinut rikkoa. Nämä edellä mainitsemani syyt olivat mielestäni myös yksi käsikirjoituksen ongelma. Huomasin jossain vaiheessa leikkausprosessia, että itseäni häiritsi käsikirjoituksessa se, että monessa kohtauksessa tapahtui vain yksi asia ja sen jälkeen taas hypättiin ajassa eteenpäin. Tämä aiheutti tunteen, että näemme vain pieniä palasia tarinasta ilman, että pystymme kunnolla heittäytymään sen vietäväksi.

4.2.5 Dialogi

Tämän opinnäytetyön liitteenä on Ennustuksen käsikirjoitus. Tämä versio eroaa käsikirjoittajan tekemästä versiosta siten, että olen tehnyt siihen ne muutokset, jotka kuvaustilanteessa jouduttiin tekemään, muun muassa sään takia. Olen lisäksi merkinnyt punaisella ne dialogin osat, joita ei enää lopullisessa leikkausversiossa ole.

Ohjaava opettajani Benjamin Mercer pyysi useasti miettimään eri kohtauksien dialogien tärkeyttä. Kun jätetään laskuista kokonaan pois leikatut kohtaukset, niin elokuvasta on poistettu seitsemän repliikkiä kokonaan ja kuusi osittain. Suurimmat vaikutukset näillä muutoksilla oli kohtaukseen (4), josta tuli näin ollen täysin dialogiton, kohtaukseen (26), jossa dialogi väheni 28:sta sanasta viiteen sekä kohtaukseen (28), jossa varsin suuri dialogin vähentäminen ei vaikuttanut juurikaan kohtauksen keston, mutta toi kohtaukseen sen kaipaamaa rauhallisuutta. Dialogin karsimisen syynä niin näissä kuin muissakin kohtauksissa oli lähes poikkeuksetta se, että poistettu dialogi ei tuonut tarinaan juurikaan lisää. Lisäksi turhan dialogin karsiminen antoi tilaa olennaiselle ja näin ollen katsojan on helpompi omaksua se.

Dialogin karsiminen myös saattaa vaikuttaa siihen millaisina katsoja hahmoja pitää. Päämääränä ei kuitenkaan ollut puuttua dialogin poistamisella hahmojen luonteisiin. Tämäkin olisi toki ollut mahdollista, mutta siihen ei ollut mitään tarvetta.

4.2.6 Tiivistäminen ja selkeyttäminen

Yhtenä leikkaajan tehtävänä on hahmottaa mikä on tarinan kannalta oleellista ja korostaa niitä sekä huomata mikä taas ei tarinan kannalta ole välttämätöntä ja häivyttää niitä elementtejä. Ennustuksen kohdalla tiivistäminen ja selkeyttäminen oli vahvasti sidoksissa rakenteeseen ja dialogiin. Kolmen kohtauksen pois leikkaaminen teki tarinasta reilusti kompaktimman. Dialogin karsiminen lyhensi niin ikään elokuvan kestoa huomattavasti ja ohjasi huomiota olennaiseen.

”Tiivistys liittyy myös kokonaisrytmytykseen. Ei välttämättä puhuta kohtauksesta sinänsä. Voi olla että usean kohtauksen suma kannattaa tiivistää, koska alueella huomataan jonkinlainen väsyminen koyleisössä.” (Mercer 16.3.2008)

Sen lisäksi, että Ennustuksesta leikattiin kolme kohtausta kokonaan pois, teimme muutoksia myös muuten. Aivan kuten pois leikattu dialogi, myös pois leikatut tapahtumat on merkattu liitteenä olevaan Ennustuksen käsikirjoitukseen punaisella.

Kohtauksia (11) ja (12) tiivistettiin varsin paljon. Tässä esimerkkinä kohtaus (11). (*pois leikattu kursivoitu ja punaisella*):

Maija kuorii perunoita pirtissä. Yhtäkkiä häneltä tippuu peruna kädestä ja hän tarttuu mahaansa. *Hänen katseensa osuu Laurin kuvaan piirongin päällä. Maija lyhyistyy maahan mahaansa pidellen. Maija huutaa kivusta, pääsee häidin tuskin jaloilleen ja ikkunanpieleen. Samassa hän näkee Antin ajavan hevosella pois pihasta. Maija yrittää voimattomana iskeä nyrkillä ikkunaan.* Hän alkaa itkeä ja lyhyistyy maahan.

Kohtauksen (12) alusta on leikattu tapahtumia pois. Alun perin oli tarkoitus näyttää sisään astuva Antti, mutta lopullisessa leikkauksessa on hyppyleikkaus⁸, jossa hypätään mahaansa pitelevästä Maijasta(kohtaus 11) kuvaan, jossa Antti on kyykistyneenä maassa makaavan Maijan vieressä, jolla on lapsi kainalossa.

⁸ Hyppyleikkaus on leikkaus, jossa tapahtumien jatkuvuus katkeaa.

Syinä näihin ratkaisuihin oli esimerkiksi se, että kohtauksesta (11) pois leikattu kohta, jossa Maijan katse osuu Laurin kuvaan, on harhaanjohtava. Maijan ei ole kerrottu tietävän ennustuksesta ja näin ollen katseelle ei löytynyt motiivia. Lisäksi kohtauksen loppu leikattiin pois, koska sen näyttäminen oli vain tapahtumien venyttämistä ja hyppyleikkauksella tapahtumiin saatiin lisää tehoa.

Kohtauksen (12) sisääntulopaikan muuttaminen leikkauksella oli ainoa laatuaan elokuvassa. Kohtauksessa (11) tehdyn kaltaisia tilanteesta poistumisen aikaistamisia sen sijaan tein leikkauksen avulla useammankin.

”Mahdollisimman myöhään sisään ja aikaisin ulos. Mutta tietenkin jos lähtee liian aikaisin ulos. Liian aikaisin siitä kun jotain on tapahtunut. Usein joutuu palaamaan ja lisäämään sekunnin tai puolitoista sekuntia, että katsoja ehtii kelaat mitä tapahtui.”
(Taavila 17.1.2009)

Mielenkiintoista Ennustuksen leikkaamisessa olikin se, että vaikka teinkin useassa kohtauksessa niin, että poistuin niistä aiemmin, mitä oli käsikirjoitettu, tuli eteen tilanteita, joissa olisin halunnut viipyä vielä pidempään. Tällaisia ongelmatilanteita tuli eteen siksi, että muutamissa selkeästi kohtauksen viimeiseksi kuvaksi suunnitelluissa kuvissa kuva oli pistetty poikki liian aikaisin. Tästä seurasi se, että muutamassa kuvassa käytin jokaisen olemassa olevan ruudun kuvasta. Elokuvan viimeisessä kuvassa jouduimme jopa pysäyttämään kuvan, jotta siitä pois leikkaaminen ei tuntuisi rytmillisesti huonolta.

5 Pohdinta ja johtopäätökset

Esittelen tässä kappaleessa niitä ajatuksia ja päätelmiä, joita minulle tuli käsikirjoittamisen ja leikkaamisen samankaltaisuuksista kahden edellä esitellyn projektin sekä haastattelujen ja kirjallisuuden pohjalta.

5.1 Käsikirjoittamisen ja leikkaamisen merkittävimmät eroavaisuudet

Toisaalta olen sitä mieltä, että käsikirjoittaminen ja leikkaaminen ovat hyvin erilaisia elokuvan tekemisen osa-alueita. Muun muassa siksi, että käsikirjoittaminen sijoittuu elokuvantekoprosessia ennen kuvauksia ja leikkaaminen kuvauksien jälkeen.

Käsikirjoittaja on tekemisissä sanojen kanssa, kun taas leikkaaja materiaalin kanssa. Tässä onkin mielestäni se suurin ero. Käsikirjoittajalla on käytettävissä periaatteessa kaikki mahdollinen. Toki tuotannolliset raamit voivat rajoittaa, mutta jos ne unohdetaan, niin käsikirjoittaja voi kirjoittaa käsikirjoitukseensa aivan mitä tahansa. Hän voi keksiä henkilöhahmoja, sijoittaa ne haluamaansa ympäristöön ja tilanteisiin. Hän voi laittaa ne toimimaan haluamallaan tavalla. Leikkaaja taas on tekemisissä sen materiaalin kanssa, joka on käsikirjoituksen pohjalta kuvattu. Leikkaajalla ei ole mahdollisuutta tehdä kaikkia sellaisia ratkaisuja mitä käsikirjoittajalla on. Vaikkakin leikkaajan kädet eivät useinkaan ole sidotut vaan hänellä voi olla mahdollisuus todella luoviin ja kekseliäisiin ratkaisuihin. *”Käsikirjoittajan lähtökohta on aihe ja hänen välineensä kohtaus. Leikkaajan lähtökohta, niin luulen, on käsikirjoitus ja väline kuva.” (Idström 25.2.2009)*

Yksi iso osa käsikirjoittamista on juonen kehittäminen. Särkyvää käsikirjoitusprosessissa palasin juonen kehittelyyn useaan otteeseen. Teema pysyi varsin muuttumattomana, mutta juonessa tapahtui isoja muutoksia. Juonen ja tarinan kehittäminen erottaa mielestäni käsikirjoittamisen ja leikkaamisen nimenomaan fiktiossa suuresti.

”Jos puhutaan tarinan muuttamisesta leikkauksivaiheessa, niin silloin ollaan syvissä vesissä. Vesissä missä ei pitäisi olla. Leikkaajan tehtäviin ei ensisijaisesti kuulu muutella tarinoita, vaan tehostaa tarinaa.” (Mercer 16.3.2009)

Yhtenä merkittävänä vaikuttimena siihen kuinka paljon leikkaaminen voi olla käsikirjoittamista, on ohjaaja. Jokainen ohjaaja on persoona ja näin ollen jokaisella

ohjaajalla on persoonalliset työtavat. Leikkauksesta ja äänisuunnittelusta Oscareilla palkittu Walter Murch jakaa ohjaajat tulospainotteisiin ja prosessipainotteisiin.

”Alfred Hitchcock oli kuuluisin tulospainotteinen ohjaaja. Hänellä oli elokuva päässään täydellisenä ja hän piti kuvausprosessia vastenmielisenä ja tuskallisena tapana saada se sieltä ulos. Sitten on prosessipainotteisia ohjaajia kuten Francis Ford Coppola. Hänelläkin on elokuva päässään, mutta ei mietittynä leikkaus leikkaukselta. Se on tunne, kokonaisvaltainen suuntaviiva ja intuitio. Hän on avoin kaikelle mikä tekee elokuvasta paremman.”(oma suomennos) (Murch 2007)

Eli suuressa roolissa on se, minkälaisiin muutoksiin ohjaaja on valmis ja minkälaisena prosessina ohjaaja elokuvanteon näkee. Persoonan ja työtapojen lisäksi vaikuttavana tekijänä saattaa olla ohjaajan kokemuksen määrä. Kokemuksen mukana tulee usein rohkeutta luopua suosikki kohtauksista tai repliikeistä mikäli niiden poistaminen parantaa tarinaa.

Sen lisäksi että ohjaajan työtavat saattavat tehdä leikkaamisesta vähemmän käsikirjoituksen kaltaista, saattaa myös olla että käsikirjoitus ja kuvaukset ovat onnistuneet niin hyvin että leikkaajalla ei ole tarvetta muuttaa mitään. Tästä huolimatta leikkaaja joutuu kuitenkin rakentamaan käytettävissä olevista palasista käsikirjoituksen mukaisen tarinan ja ajattelutyö on välttämätöntä.

5.2 Käsikirjoittamisen ja leikkaamisen yhteneväisyydet

Vaikkakin käsikirjoittaminen ja leikkaaminen ovat jossain määrin hyvinkin kaukana toisistaan, olen sitä mieltä, että niistä on kuitenkin löydettävissä lopulta paljonkin yhteneväisyyksiä.

”Jos leikkaa ja yrittää sen jälkeen kirjoittaa, se on mahdotonta koska aivot on jo väsynyt siitä kohtaa.” (Taavila 17.1.2009)

5.2.1 Versiot

Yksi, ainakin omasta mielestäni merkittävä yhdistävä tekijä käsikirjoittamisen ja leikkaamisen välillä on versiot. Jokaisella käsikirjoittajalla ja leikkaajalla saattaa toki olla toisistaan poikkeavia työtapoja, mutta siitä huolimatta käsikirjoittamisessa edetään ensimmäisestä versiosta kohti valmista käsikirjoitusta versio kerrallaan. Sama toistuu

leikkausvaiheessa. Ensimmäisen version jälkeen ryhdytään tutkimaan missä on ongelmakohtia ja miten niitä voitaisiin ratkoa? Elokuvan runousoppia kirjassa Anders Vacklin ja Janne Rosenvall kirjoittavat käsikirjoittamisesta näin: *”Ensimmäinen versio on olemassa nimenomaan kirjoittajaa varten. Se on ensimmäinen yritys hahmottaa kokonainen elokuva.”* (Vacklin & Rosenvall 2007, 302) Saman voi mielestäni havaita leikkaamisessa. Jotkut leikkaajat aloittavat leikkaamisen tekemällä kooston. Koosto on versio, jossa kuvat järjestetään aikajanalle käsikirjoitusta mukaillen, ilman että skarveja⁹ hiotaan tai muutenkaan käytetään aikaa leikkauksellisten ratkaisujen miettimiseen. Benjamin Mercer kertoo kooston merkityksestä itselleen:

”Kooston tekeminen on tosi mekaanista ja jopa vähän vastenmielistä. Etu on vasta kun katsoo kooston. Voi todeta: - Tän kanssa mä nyt pelaan.” (Mercer 16.3.2009)

Itse lähdin Ennustuksen kohdalla leikkaamaan aluksi koostoa. Huomasin kuitenkin, että en pystynyt vain lätkimään kuvia aikajanalle vaan ryhdyin jo tutkimaan eri kuvien ja ottojen välisiä eroja sekä hiomaan skarveja. Tästä huolimatta aikaansaamani versio, oli se sitten koosto tai ensimmäinen versio tai mikä hyvänsä, oli minua varten. Tämän jälkeen hioin Ennustuksen leikkausversiota sellaiseen kuntoon, että pystyin näyttämään sen ohjaajalle. Käsikirjoittajana tilanne on kuitenkin jossain määrin toinen. Aivan ensimmäistä versiota voi vapaasti lähteä muokkaamaan esimerkiksi kohtausjärjestyksien osalta, sillä miksi esitellä esimerkiksi mahdollisille rahoittajille versio, jossa on jo itsekkin huomannut ongelmia. Leikkaaja on taas usein siinä tilanteessa, että ennen kuin tämänkaltaisia muutoksia lähdetään tekemään, on näytettävä käsikirjoituksen mukainen versio ohjaajalle. Toki ohjaaja-leikkaaja työpareja on monenlaisia ja joissain tapauksissa leikkaajalla voi hyvinkin olla vapaammat kädet tehdä ratkaisuja.

Ongelmien ratkomisen jatkuu sekä käsikirjoittamisessa että leikkaamisessa aina viimeiseen versioon saakka. Todennäköisesti ongelmien luonne muuttuu lähestyttäessä valmista. Aluksi tehtävät muutokset ovat usein isompia, esimerkiksi rakenteellisia. Loppua kohden muutokset saattavat olla varsin kosmeettisia.

⁹ Skarvi on kahden eri kuvan välinen leikkaussauma.

5.2.2 Tiivistäminen

Tiivistäminen on olennainen osa sekä käsikirjoittamista että leikkaamista, kun edetään versiotasolla. *”Perusluonteeltaan versiointi on tiivistämistä ja kirkastamista tai selkeyttämistä. Se on yhteistä”*(Taavila 17.1.2009)

Tiivistäminenkin tapahtuu monella tavalla ja nämä eri tavat toistuvat molemmissa elokuvan tekemisen vaiheissa. Käsikirjoitusvaiheessa mietitään, mistä kohtaa kohtauksen olisi hyvä alkaa ja mihin sen olisi hyvä päättyä. Yritetään löytää kohtauksesta se olennainen ja kaiken muun näyttäminen on turhaa. *”Tärkein syy tiivistämiselle on jäsentäminen ja selkeyttäminen. Tämä yleensä vahvistaa tarinaa.”* (Mercer 16.3.2009) Vaikka näitä asioita mietitään kirjoittaessa hyvinkin tarkasti, tulee silti leikkausvaiheessa eteen tilanteita, joissa kohtauksiin sisään menopaikkaa muutetaan tai kohtauksista lähdetään suunniteltua aiemmin pois. Toki käsikirjoittajilla ja ohjaajilla on erilaisia työtapoja, jotka vaikuttavat siihen kuinka paljon häntää kohtauksiin kuvataan.

”Jotkut ohjaajat käyttää sitä menetelmänä, että näyttelijät eivät näyttele johonkin pisteeseen, vaan he ikään kuin he menevät yli siitä. Siitä tulee usein parempi. Pitää vain tajuta heittää turhat lätinät pois.” (Taavila 17.1.2009)

Samankaltaisuuksia tulee esille myös kun pohditaan onko jokin kohta tarpeellinen. Molemmissa tapauksissa tulee miettiä, viekö kohtauksen poistaminen tarinasta jotain oleellista. Yksi syy siihen miksi tarkkaan harkiten kirjoitettuja ja kuvattuja kohtauksia lopulta poistetaan, on se, että elokuva muuttuu jokaisessa työvaiheessa. Muun muassa ohjaaja ja näyttelijät tuovat aina oman lusikkansa soppaan ja leikkauspöytään ei aina saavu täysin käsikirjoituksen mukaista materiaalia. Jokin asia voi esimerkiksi tulla ilmi jostain kohtauksesta riittävän hyvin ja tämä tekee toisesta kohtauksesta tarpeettoman. Käsikirjoitus on lopulta vain yksi vaihe matkassa kohti valmista elokuvaa. Se ei ole valmis elokuva.

Tiivistämiseen voi olla syynä myös se, että elokuva(tai tv-sarja tms.) pitää saada leikattua johonkin tiettyyn keston. Walter Murch kertoo luennossaan siitä mitä tehdä kun pitää tiivistää:

”Leikkaajalle tulee eteen tilanteita joissa jokin kohta tai kokonainen jakso pitää poistaa tai siirtää myöhemmäksi. Jokin hahmo pitää laittaa sanomaan jotain muuta

mitä se alun perin sanoi tai jokin hahmo poistetaan kokonaan elokuvasta. Kuvataan kokonaan uusi kohtaus. Nämä kuuluvat leikkaajan vastuualueeseen, tietenkin yhteistyössä ohjaajan ja tuottajien kanssa. ... Se mitä leikkaajan päässä liikkuu, on eräänlaista kirjoittamista.”(oma suomennos) (Murch 2007)

Vaikka tiivistäminen johtuu usein annetuista aikarajoista saattavat muutokset oikeasti tehdä elokuvasta paremman. Mikäli saman tarinan saa kerrottua lyhemmässä ajassa, ilman että mitään oleellista menetetään, niin miksi näin ei tehtäisi?

5.2.3 Dialogi

Yksi selkeästi molemmissa käsittelemissäni projekteissa esiin tuleva elementti on dialogiin puuttuminen. Vielä aivan viimeisistäkin käsikirjoitusversioista sain muun maussa käsikirjoituksen opettaja Arto Koskiselta palautetta, että dialogia on paikoittain liikaa ja se on välillä liian alleviivaavaa. Myös Ennustuksesta poistettiin leikkausvaiheessa paljon dialogia. Syyt dialogin poistamiseen olivat molemmissa tapauksissa hyvin samanlaisia. Ne eivät olleet joko oleellisia tai ne kertoivat asian, joka jo tiedettiin tai joka välittyy hahmoista ilman sanoja.

Käsikirjoitusvaiheessa dialogin muuttaminen on vielä helppoa, mutta leikkausvaiheessa keinot ovat rajatut. Voidaan, joko poistaa sanoja, laittaa niitä toiseen järjestykseen tai rytmittää puhetta uudelleen. Mikäli puhujan kasvoja ei näytetä voidaan leikkausvaiheessa dialogiin vaikuttaa usein suurestikin. Sen lisäksi että Ennustuksesta poistettiin paljon dialogia, sitä myös rytmitettiin uudelleen. Varsinkin kohtauksissa (1) ja (28) dialogin rytmityksellä oli merkittävä vaikutus kohtauksien toimivuuteen.

5.2.4 Hahmot

Hahmoihin vaikuttaminen on hyvin pitkälle käsikirjoittajan ja ohjaajan vastuulla. Tästä huolimatta leikkaajan kädet eivät välttämättä ole täysin sidotut jos puhutaan siitä, minkälainen kuva henkilöstä halutaan katsojalle antaa. Benjamin Mercer kertoo minkälaisessa tilanteessa leikkaajalla voisi olla hänen mielestään syytä vaikuttaa hahmosta välittyvään kuvaan:

”Jos se on tarinan kannalta tehokkaampaa. Optimi tilanne on, että muutan sen halusta. Hahmon olemuksen muuttaminen voisi toimia vaikka käytännön tasolla sillä tavalla, että poistaa repliikkejä niin paljon, että se vaikuttaa jo hahmoon. Tekee

hahmosta vaihtonaisemman tai puheliaamman. ... Muita syitä, olisi se että leikkaajana koet olevasi pakotettu muuttamaan hahmoa peittääksesi ilmaisullisia ongelmia.

Miina Malinin hahmoa elokuvassa "Käsky", tuli muutettua vaihtonaisemmaksi, kuin mitä oli käsikirjoituksessa. Mielestäni se vahvisti henkilöhahmoa ja teki hänestä uskottavamman. Ne vuorosanat mitä hänelle jäivät, tulivat merkityksellisimmiksi. (Mercer 16.3.2009)

Tämänkaltaisten ratkaisujen tekeminen leikkausvaiheessa on jo erittäin lähellä käsikirjoittamista. Ennustuksessa nämä tilanteet tulivat esille nimenomaan dialogin kautta. Kuitenkin muutokset, jotka dialogin vähentäminen sai aikaa Ennustuksessa, olivat varsin pieniä verrattuna Mercerin mainitsemaan Miina Malinin hahmoon Käskyssä. Leikkaajalla on mahdollisuus vaikuttaa hahmon luonteeseen myös päättämällä mitä ottoja ja miten niitä käyttää. Hyvin pienillä muutoksilla voi vaikuttaa suurestikin siihen minkälaisen kuvan katsoja hahmosta saa. Tärkeää on myös se keneen katsoja samaistuu. Leikkauksellisilla ratkaisuilla voidaan tehdä selvemmäksi kuka on päähenkilö. Tärkeintä tässä suhteessa on tietenkin se mitä päähenkilö tekee, mutta koska siihen ei leikkauksella juurikaan voi enää vaikuttaa, on keskityttävä siihen kuinka henkilöiden tekemiset näytetään.

5.2.5 Rakenne

Ennustus oli sikäli erittäin mielenkiintoinen projekti, että leikkauksella puututtiin varsin paljon kohtausjärjestykseen. Nämä ratkaisut olivat hyvin käsikirjoituksellisia. Tarinassa oli rakenteellisia ongelmia, joihin lähdettiin miettimään ratkaisuja, joita olisi voitu tehdä jo käsikirjoitusvaiheessa.

"Mun mielestä kohtausjärjestyksen tutkiskelu on arkipäivää leikkaajalle. Vaikka mitään ei olisi pielessä tulen vähintään ajatelleeksi, että olisiko tämä tehokkaampi jos tämä kerrottais noin päin. ... Suden vuodessa on todella paljon uudelleen järjestettyjä kohtauksia. ... ensimmäistä raakaleikkausta katsellessa tein huomion, että se oli hieman mielenkiinnoton selittäen katsojalle aina kaiken. ... En ollut nähnyt tätä ongelmaa käsikirjoituksessa. Ongelman toi se, että kuvauksissa muutettiin niin paljon käsikirjoitusta ja tietenkin kuvattu ja näytelty materiaali on eri asia kuin sanoja paperilla." (Mercer 16.3.2009)

Kuvauksissa ei voi tehdä aina suunnitelmien mukaan ja joskus harkittu suunnitelmista poikkeaminen voi olla jopa hyödyksi. Kaikki kuvauksissa tehdyt ratkaisut, hyvät ja huonot näkyvät lopulta materiaalissa, jonka kanssa leikkaaja työskentelee. Lisäksi on vaikea nähdä ennakolta kuinka kirjoitettu tarina lopulta taipuu kuvalliseksi tarinaksi. Kaikkea ei voi ennakoida ja tämä tuo eteen tilanteita, joissa esimerkiksi rakenteellisiin asioihin on puututtava leikkauksella.

6 Yhteenveto ja oman työn arviointia

6.1 Yhteenveto

Vaikka käsikirjoittaminen ja leikkaaminen ovat hyvin erilaisia työvaiheita, on niistä mielestäni loppujen lopuksi löydettävissä todella paljon yhteneväisyyksiä.

Yhteneväisyyksien määrä on kuitenkin riippuvainen siitä, minkälainen projekti on kyseessä ja minkälaisia ihmisiä sen parissa työskentelee. Esimerkiksi ohjaajan työtavat vaikuttavat suuresti siihen kuinka suuri rooli leikkauksella on tarinan rakentumisessa.

Joka tapauksessa leikkaajalla on usein ainakin mahdollisuus pohtia ratkaisuja, jotka ovat hyvin käsikirjoituksellisia. Tällaisia ovat esimerkiksi kohtausjärjestyksen miettiminen, tiivistäminen ja selkeyttäminen sekä dialogiin vaikuttaminen. Edellä mainittujen asioiden miettiminen leikkausvaiheessa ei aina tarkoita, että käsikirjoituksessa olisi ollut ongelmia, vaikkakin käsikirjoituksessa olevat ongelmat saattavat lisätä ”käsikirjoittamista” leikatessa.

6.2 Oman työn arviointia

Omalta osaltani olen varsin tyytyväinen varsinkin molemmista projekteista saamaani oppiin ja kokemukseen. Särkyvää-käsikirjoituksen kohdalla tarkoitukseni oli kirjoittaa hyvä käsikirjoitus ja oppia kirjoitusprosessista mahdollisimman paljon. Täytin molemmat tavoitteeni mielestäni hyvin. Ennustuksen kohdalla olen todella tyytyväinen siihen kuinka paljon leikkaamisesta opin prosessin aikana. Lisäksi onnistuin mielestäni varsin hyvin leikkauksen avulla tehostamaan tarinaa ja ratkomaan niitä tarinallisia ongelmia, joita leikkausprosessin aikana ilmeni.

Lähteet

KIRJALLISUUS:

Idström, Tove. 2003. *"Mitä käsikirjoittaminen on?"*. Teoksessa *Käsikirjoittaminen*. Toimittanut: Elina Hirvonen. 1. Painos. Helsinki: Art House Oy.

Lampela, Jarmo. 2003. *"Fiktioelokuva"*. Teoksessa *Käsikirjoittaminen*. Toimittanut: Elina Hirvonen. 1. Painos. Helsinki: Art House Oy.

Vacklin, Anders. Rosenvall Janne. Nikkinen, Are. 2007. *Elokuvan runousoppia*. 1. Painos. Helsinki: Like.

HAASTATTELU:

Idström, Tove. 25.2.2009. Sähköpostihaastattelu.

Tove Idström on käsikirjoittaja ja dramaturgi. Hän on käsikirjoittanut muun muassa pitkän elokuvan nimeltä Eila sekä toiminut dramaturgina useissa pitkissä elokuvissa.

Mercer, Benjamin. 16.3.2009. Äänitetty haastattelu. Kesto n. 1,5 tuntia.

Benjamin Mercer on leikkaaja, joka on leikannut kolme pitkää elokuvaa, tv-elokuvia, tv-sarjoja, dokumentteja ja mainoksia.

Taavila, Kimmo. 17.1.2009. Kesto n. 1,5 tuntia. Äänitetty haastattelu.

Kimmo Taavila on leikkaaja, joka leikannut toistakymmentä pitkää elokuvaa sekä muun muassa tv-sarjoja ja tv-elokuvia. Kimmo on lisäksi käsikirjoittanut ja ohjannut tv-sarjoja ja tv-elokuvia.

ULKOPUOLISILTA SAATU PALAUTE:

Hellstedt, Lenka. 3.6.2008. Sähköpostilla saatu palaute Särkyvää-käsikirjoitusversio 9.1:stä.

Kylmä, Tarja. 13.11.2007. Sähköpostilla saatu palaute Särkyvää-käsikirjoitusversio 3.0:stä.

Kylmä, Tarja. 1.1.2008. Sähköpostilla saatu palaute Särkyvää-käsikirjoitusversio 5.0:stä.

Mercer, Benjamin. 28.10.2008. Skypen välityksellä käyty keskustelu Ennustuksen leikkausversio 3.0:sta. Kesto n. 1 tunti.

Vuoksenmaa, Johanna. 19.3.2008. Sähköpostilla saatu palaute Särkyvää-käsikirjoitusversio 8.5:stä.

INTERNET:

Murch, Walter. 2007. Sixth Annual NAB Final Cut Pro Users Group SuperMeet. Videoluento. Osa 1:
<http://www.macvideo.tv/editing/features/index.cfm?articleid=100349>. (Ladattu 26.3.2009)

Osa 2: <http://www.macvideo.tv/editing/features/index.cfm?articleid=100348>. (Ladattu 26.3.2009)

Liitteet

Särkyvää-käsikirjoitusversio 2.1:n kohtauslista

Särkyvää-käsikirjoitusversio 7.0:n kohtauslista

Särkyvää-käsikirjoitus, versio 12.0

Ennustus käsikirjoitus

Ennustus DVD

Särkyvää käsikirjoitusversio 2.1:n kohtauslista

1. (35s) Elokuva alkaa yläasteen ruokalasta. SAMI(15) istuu tyhjiin pöytään, koska pöytä jossa on hänen kavereitaan, on täynnä. Kohtauksessa istutetaan tulevat bileet ja se että Samin tulisi hoitaa sinne juotavaa. Kohtauksessa annetaan lisäksi viitteitä tarinan henkilöiden kaverisuhteista. RISTO(15) on ainoa, jonka kanssa Sami kohtauksen aikana puhuu.
2. (10s yht. = 45s) Sami polkee pyörällään täysi reppu selässään.
3. (30s yht. = 1min 15s) Sami saapuu omakotitalon pihaan, jossa pihassa olevasta autosta musiikkia kuuntelevat Risto, VESA(15), VILJAMI(15) ja JUUSO(15). Samia ei kohdella kovinkaan kunnioittavasti vaikka tämä on tuonut porukalle illan juomat.
4. (40s yht. = 1min 55s) Pojat ovat sisällä ja jakavat juomia. Istutetaan että Juusolla ei ole kovin hyvä viinapää. Selviää että Risto on unohtanut ottaa konsolipelin mukaan. Pelin pelaaminen oli ollut nimenomainen illan tarkoitus.
5. (40s yht. = 2min 35s) Pojat pelaavat konsolilla tietokilpailupeliä, jota vain neljä voi pelata. Sami ei pelaa. Kohtauksen aikana kerrotaan kavereiden välisistä suhteista. Selviää, että kaikille muille paitsi Ristolle Sami tuntuu olevan pelkkä keino saada viinaa.
6. (60s yht. = 3min 35s) Peli loppuu ja kaikki muut paitsi Sami ja Risto lähtevät tupakalle. Sami ja Risto keskusteleval koulun loppumisesta ja siitä kuinka Sami on ainoana porukasta menossa lukioon.
7. (40s yht. = 4min 15s) Kohtauksessa ollaan siirrytty ulos ja harrastetaan nousuhumalaista sekoilua.
8. (45s yht. = 5min) Sekoilu jatkuu ja sen lomassa Vesa ehdottaa että he lainaisivat Vesan isän autoa ja hakisivat Ristolta unohtuneen pelin. Kun porukka ei heti lämpene Vesan ehdotukselle ehdottaa Vesa että he ajaisivat ainakin pihassa. Sami kertoo lähtevänsä sisälle vessaan.
9. (10s yht. = 5min 10s) Sami etsii auton avaimet käsiinsä ja piilottaa ne.
10. (60s yht. = 6min 10s) Muut ovat tulleet etsimään avaimia ja ihmettelevät missä ne ovat. Risto arvaa Samin ottaneen ne ja saa puhuttua tämän antamaan ne niin, että muut eivät tiedä niiden olleen Samilla.
11. (80s yht. = 7min 30s) Sami istuu talon portailla ja seuraa kuinka muut istuvat Vesan ajaman auton kyydissä. Poikien ajettua hetken ympyrää Juusolle tulee huono olo ja hän oksentaa. Vesa ehdottaa jälleen että he lähtisivät hakemaan Ristolta peliä. Suostuttelun jälkeen muut paitsi huonovointinen Juuso ja kyydistä kieltäytyvä Sami lähtevät Vesa kuskina kohti Riston kotia.
12. (20s yht. = 7min 50s) Sami ehdottaa Juusolle konsolin pelaamista, mutta Juuso mieluummin leppää.
13. (75s yht. = 9min 5s) Sami menee viereiseen huoneeseen ja ottaa kännykän esille. Sami on huolissaan ja pitkän mietiskelyn jälkeen Sami soittaa Riston isälle ja yrittää saada tätä pyytämään Ristoa jäämään kotiin. Riston isä ihmettelee puhelua ja lopulta Sami kertoo, että Risto on alaikäisen Vesan kyydissä tulossa käymään kotona. Puhelun loputtua Sami kuulee huoneen oven takaa askeleita.
14. (15s yht. = 9min 20s) Sami palaa Juuson luokse. Sami valehtelee kenelle soitti ja Juuso esittää että ei tiedä kenelle Sami soitti.
15. (110s yht. = 11min 10s) Autossa pojat lähestyvät Riston kotia kun poliisiauto yrittää pysäyttää heidät. Vesa päättää ajaa karkuun. Takaa-ajo päättyy poikien ulosajoon."
16. (15s yht. = 11min 25s) Sami ja Juuso odottavat jo poikia takaisin. Pihaan ajaa auto ja pojat menevät vastaan.
17. (50s yht. = 12min 15s) Yllätyksekseen he huomaavat pihassa poliisiauton ja takapenkillä istuvat Vesan ja Viljamin. Selviää että Risto on viety sairaalaan.

18. (25s yht. = 12min 40s) Pojat ovat poliisiasemalla. Muut alkavat syytellä Samia tapahtuneesta. Sami suuttuu ja juoksee ulos.
19. (10s yht. = 12min 50s) Sami saapuu sairaalaan ja etsii huonetta, jossa Risto on.
20. (25s yht. = 13min 15s) Pahasti loukkaantuneen Riston luona on tämän isä ja äiti. Sami katselee huoneen ovelta eikä uskalla mennä sisään vaan poistuu.
21. (70s yht. = 14min 25s) Sami on kyykistyneenä pimeään junaradan vieressä. Sami nousee ja astuu lähemmäs raiteita. Etäältä lähestyy juna. Sami säpsähtää kun kännykkä hänen taskussaan alkaa soida. Lopulta Sami kaivaa puhelimen ja huomaa soittajan olevan Risto. Elokuva loppuu.

Särkyvää käsikirjoitusversio 7.0:n kohtauslista

1. (45s) Elokuva alkaa hiekkatieltä. SAMI(15) ja RISTO(15) ajavat pyörällä kohti omakotitaloa. Ristolla on selässä täysi reppu. Pojat menevät sisälle taloon, mutta siellä ei ole ketään.
2. (10s yht. = 55s) Sami ja Risto kuulevat pihassa olevasta varastorakennuksesta ääntä.
3. (60s yht. = 1min 55s) Sami ja Risto astuvat sisään varastorakennukseen. Yllättäen Riston rintaan läsähtää värikuulapistoolin ammus ja Risto kaatuu. Varaston uumenista tulee esille VESA(15), JUUSO(15) ja VILJAMI(15). Pojat tervehtivät. Pian pojat huomaavat että Riston repussa olleet juomat ovat hajonneet.
4. (65s yht. = 3min) Pojat tonkivat reppua ja manailevat hajonneita juomia. Vesa syyttää Ristoa. Kavereiden välistä vitsailua ja nälvimistä.
5. (35s yht. = 3min 35s) Vesa, Viljami ja Juuso ovat pihalla tupakalla. Manailevat juomia. Puhuvat Juuson treffeistä.
6. (100s yht. = 5min 15s) Sami ja Risto pelaavat konsolia. Vesa ja Viljami pingistä. Vesa kysyy Samilta voisiko tämän veli hakea lisää juotavaa. Selviää että Sami oli itse ostanut juomat veljensä passilla. Matkaa lähimpään paikkaan, josta saisi juotavaa on niin paljon, että Sami yrittää saada veljeään tuomaan lisää, mutta turhaan. Pojat päättävät mennä tutkimaan Vesan vanhempien viinakaappia.
7. (15s yht. = 5min 30s) Vesa, Juuso ja Viljami ovat viinakaapilla ja huomaavat sen olevan tavasta poiketen lukossa.
8. (35s yht. = 6min 5s) Risto ja Sami pelaavat konsolia. Sami ehdottaa että he kävisivät hakemassa Riston äidiltä. Selviää että Riston äiti on alkoholisti ja Risto ei innostu ideasta.
9. (10s yht. = 6min 15s) Vesa istuu pihassa olevan auton kyydissä ja laittaa musiikin päälle. Viljami ja Juuso kuluttavat aikaa pihassa.
10. (20s yht. = 6min 35s) Sami ja Risto pelaavat edelleen konsolia. Pihalta kuuluu särkyvän lasin ääni, jonka jälkeen Juuso pyytää poikia ulos ja tuomaan samalla tyhjiä pulloja.
11. (45s yht. = 7min 20s) Pojat huitovat pesäpallomailalla toistensa syöttämiä palloja ja juttelevat lämpimikseen. Vesan tullessa vuoroon hän osuu palloon ja se rikkoo pölkyn päällä olevan kaljapullon. Sami ja Risto tulevat ulos.
12. (70s yht. = 8min 30s) Vesa istuu taas autossa. Muut pelaavat ”pesäpalloa” ja koripalloa. Vesa ehdottaa että he hakisivat autolla juotavaa. Vesan isän autolla he eivät voi mennä koska tämä pitää kirjaa kilometreistä. Niinpä Vesa ehdottaa että he menevät Riston äidin autolla. Porukka kiistelee siitä lähteäkö vai ei. Sami on etunenässä ideaa vastaan Lopulta porukan paine vie voiton.
13. (5s yht. = 8min 35s) Sami, Vesa, Juuso ja Viljami seisovat Riston kodin pihalla vanhan auton vieressä.

14. (25s yht. = 9min) Risto etsii kotonaan avaimia äidin nukkuessa kännissä.
15. (40s yht. = 9min 40s) Pojat työntävät autoa etäämmälle pihasta, jotta Riston äiti ei kuulisi. Risto hyppää kuskin paikalle ja muut kyytiin. Liikkeelle lähtö tuottaa aluksi hankaluuksia.
16. (60s yht. = 10min 40s) Risto ajaa keskittyneesti. Juuso roikkuu puoliksi ulkona ikkunasta ja huutelee rivoja kävelijöille. Pojat huomaavat HELIN(15) ja TIINAN(15) ja sopivat menevänsä heidän kanssa samoihin bileisiin.
17. (5s yht. = 10min 45s) Poikien auto ajaa grillin pihaan.
18. (25s yht. = 11min 10s) Pojat antavat rahaa Samille. Sami alkaa epäröidä ja lopulta Vesa lähtee ostamaan.
19. (10s yht. = 11min 20s) Vesa astelee sisälle grillille.
20. (15s yht. = 11min 35s) Nelikko keskustelee ulkona bileisiin menosta. Sami ei kannata menoa sinne autolla.
21. (20s yht. = 11min 55s) Vesa ostaa juomaa ja tupakkaa.
22. (40s yht. = 12min 35s) Vesa astelee juomien kanssa pihalle. Risto vastustelee bileisiin menoa autolla. Vesa pyytää päästä ajamaan.
23. (5s yht. = 12min 40s) Poikien auto kiittää maantiellä.
24. (30s yht. = 13min 10s) Vesa kääntää auton kovalla vauhdilla hiekkatielle. Sami pyytää Vesaa hiljentämään. Yhtäkkiä Vesa jarruttaa voimakkaasti, auto kolahtaa johonkin ja ajautuu ojaan.
25. (350s yht. = 19min) Pojat kömpivät ulos autosta ja huomaavat tiellä makaavan miehen. Miehen vieressä on kaljapulloja. Verta ei näy. Pojat yrittävät saada tajutonta miestä hereille. Sami tunnistaa miehen veljensä kaveriksi. Sami aikoo soittaa ambulanssin, mutta Vesa on tiukasti sitä vastaan, perustellen sillä että he ovat ajaneet alaikäisenä kännissä ja mies on lisäksi varmaan vain menettänyt tajunsa hetkeksi ja on muuten kunnossa. Vesa houkuttelee muitakin pakenemaan paikalta. Sami uhmaa Vesaa ja yrittää soittaa ambulanssin, mutta yllättäen Samin puhelimeen soittaa Samin veli. Vesa kieltää Samia vastaamasta, mutta Sami vastaa. Vesa rikkoo Samin puhelimen. Vesa ja Sami alkavat tapella. Vesa yrittää käännäyttää Ristoa puolelleen Samin taistellessa vastaan. Vesa ja Juuso alkavat työntämään autoa ojasta. Sami yrittää saada Ristolta puhelinta. Pojat saavat auton ojasta ja alkavat tehdä lähtöä. Vesa saa kaikki muut paitsi Samin mukaan ja ajaa pois paikalta. Sami jää paikalle ja yrittää herättää miestä. Yllättäen miehen puhelin soi. Soittaja on Samin veli. Sami pyytää veljeltään apua. Kesken puhelun mies herää. Sami saa veljensä tulemaan paikalle.

SÄRKYVÄÄ

Lyhytelokuvan käsikirjoitus

Versio 12.0

13.4.2009

Jussi Autio

1. EXT. PIHATIE / OMAKOTITALON PIHA - ILTA - LOPPUKESÄ (65s)

SAMI(15) ja RISTO(15) ajavat polkupyörällä puiden välissä kulkevaa pientä pihatietä. Risto istuu tarakalla, selässään painavan näköinen reppu, josta kuuluu pullojen kilinää. Sami pitää kännykkää korvallaan ja yrittää yhdellä kädellä ohjaten pitää pyörän pystyssä, Riston heiluessa ja levitellessä käsiään kuin lentokoneen siipiä tarakalla. Sami laskee luurin ja tunkee sen taskuunsa.

RISTO

Ei vastaa vieläkö? Ei niitä naisia pysty aina tajuumaan.

SAMI

Juu ei pysty ei.

RISTO

Sun piti lainaa sitä mp3-soitinta?

SAMI

Se on siellä mun repussa. Saat sen kohta.

Poikien pyörä lähestyy omakotitalon pihaan. Melko isolla pihalla talon vieressä on varastorakennus ja sen edessä uuden näköinen henkilöauto. Varastorakennuksen seinässä on koripalloteline ja maassa koripallo. Talon seinustalla on kaksi polkupyörää ja yksi mopo.

Sami on juuri pysäyttämässä pyörää talon eteen, kun pihassa olevan puskan takaa hyppää esiin kaksi poikaa. Pojat huutavat ja ampuvat värikuulapistoolilla Samia ja Ristoa. Muutama ammus osuu poikien pyörään ja yksi Ristoa jalkaan. Risto horjahtaa ja kaatuu pyörän mukana maahan. Sami saa vaivoin pidettyä itsensä pystyssä. VESA(15), pistoolikädessä ja JUUSO(15) kävelevät naureskellen pyörän luo.

RISTO

Ai saatana!

Sami auttaa Riston ylös hiekalta ja nostaa pyörän pystyyn. Risto pyyhkii vaatteista hiekkaa ja tutkii reidessään olevaa punaista värikuula-ammuksen jälkeä.

VESA

No, ei voinu sattuu, ei tuu verta.

Pojat tervehtivät toisiaan lyöden nyrkkejä yhteen. Risto ryhtyy ottamaan reppua selästään ja samalla kaikki huomaavat kuinka repusta valuu nestettä.

2. INT. VARASTO - ILTA (60s)

Melko viihtyisän näköisessä tilassa on sohva ja sen edessä televisio. Katosta roikkuu nyrkkeilysäkki ja sen vieressä on

Särkyvää 12.0

pingispöytä. Musiikki SOI taustalla. Kaikki ovat pettyneen näköisiä. Risto seisoo sohvan vieressä ja pyyhkii kangasrievulla punaista jälkeä housuistaan. Maassa on hajonneita kaljapulloja ja hajonnut viinapullo. Pöydällä on kuusi ehjää kaljapulloa. Vesa nostaa märän repun ja kaataa sen sisällä olevat lasinsirut ja kaljat Samin pitelemään muovipussiin.

VESA(Ristolle)
Vitun Risto. Ei voi vittu tollasesta
kaatua.

SAMI(Vesalle)
Pitikö ampua?

Juuso ottaa pöydältä yhden kaljapullon ja avaa sen.

JUUSO
Mä ainaki haluun vetää tänään perseet.

Juuso ottaa ison huikan, röyhtäisee miehekkäästi ja kävelee vessaan. Yllättäen Sami ottaa repun itselleen ja alkaa tonkia sen sivutaskua. Sami ottaa sieltä mp3-soittimen, tutkii sitä hetken ja ojentaa Ristolle.

SAMI
Ei onneks menny rikki.

VESA
Et sä vois Sami soittaa broidilles, jos se
tois meille lisää?

SAMI
Se oli menossa Kososelle ryyppää. Ei oo
kyl enää ajokunnossa.

Risto katsoo hetken odottavasti Samia. Kun tämä ei jatka, taputtaa Risto kädellään sohvalla olevaa Samin takkia. Vesa katsoo kysyvästi. Risto ryhtyy kaivamaan Samin takkia Samin katsoessa vaisuna vierestä. Risto ottaa takin taskusta passin ja ojentaa sen Vesalle, joka avaa sen.

VESA
Ei vittu. Saiks jätkä ite ostettua?
No fucking way.

RISTO
Osti osti.

3. EXT. OMAKOTITALON PIHA - ILTA (40s)

Sami istuu mopon päällä. Vesa ja Risto seisovat vieressä. Vesa taputtaa Samia olalle.

VESA

Jätkä on kyl hei hyvä jätkä!

Sami polkaisee pari kertaa ja saa lopulta mopon käyntiin. Juuso juoksee varastorakennuksesta kompuroiden kohti muita.

JUUSO

Siis mitä nyt tapahtuu? Hä!?

Juuso pysähtyy muiden luo.

JUUSO

Mitä te nyt touhuutte?

VESA

Mitä sä otat? Anna Samille rahaa.

Juuso kaivaa innoissaan lompakon taskusta ja ojentaa kourallisen kolikoita Samille.

JUUSO

Sixpack.

Sami tunkee kolikot taskuunsa. Kaasuttelee hetken paikallaan ja lähtee sutien liikkeelle. Juuso tuulettaa kuin voittomaalin jälkeen.

JUUSO

Wuhuu! Bissée!

VESA

Älkää nyt vielä juhliko. Muistakaa meidän Samin lukihäirö. Urpo tuo kumminki ykkösolutta.

RISTO

Vittu se nyt tarkota että se mikään idiootti on. Eikä se ees oo niin paha.

Poikien katseet kääntyvät samanaikaisesti kohti juuri ja juuri näköpiirissä olevaa Samia, kun moposta alkaa kuulua epäilyttävää ÄÄNTÄ. Mopo sammuu pihatielle.

4. EXT. OMAKOTITALON PIHA - ILTA (60s)

Vesa huitaisee pesäpallomailalla maassa olevan kaljapullon sirpaleiksi ilmaan. Risto, Sami ja Juuso heittelevät koripalloa.

VESA

Perkeleen äijä! Se sano et se laittaa sinne bensaa.

Vesa paiskaa mailan maahan ja ottaa huikan kaljasta.

Sami kaivaa kännykän taskustaan ja kävelee sivummalle. Juuso ja Risto jatkavat pelaamista. Vesa kävelee ympyrää ja potkii kiviä. Yksi kivi vierii pihassa seisovan auton renkaan viereen. Vesa katsoo hetken rengasta ja kävelee sitten muiden luo.

Sami laskee kännykän korvaltaan, kävelee takaisin ja pyörittää päätään Ristolle. Pojat jatkavat pelaamista. Vesa kävelee Samin viereen ja sanoo Samille jotain niin, että muut eivät kuule. Risto syöttää Samille pallon ja Sami jää seisomaan paikoilleen se kädessä.

VESA(Samille)

No?

SAMI

En mä tiiä.

Vesa nappaa Samilta pallon.

VESA

Mitäs te sanotte jos mentäs käymään
Samilla kattoo oisko sen mutsilla mitään
ylimäärästä juomaa.

JUUSO

No se varmaan riippuu vähän siitä mikä on
ylimäärästä Samin mutsille.

Risto tuuppaa Juusoa hiljentääkseen tämän.

VESA

Noni turpa kiinni!

Sami katselee vaisuna kengänkärkiään.

5. INT. SAMIN KOTI - ILTA (45s)

Sami kävelee varovasti läpi sotkuisen eteisen ja kurkistaa ovenraosta. Perässä tuleva Vesa pysähtyy eteiseen. Epäsiistin ja tyhjillä pulloilla "sisustetun" olohuoneen sohvalla makaa kuorsaava SAMIN ÄITI(40). Sami näyttää Vesaa olemaan hiljaa ja hiippailee olohuoneeseen tutkimaan lattialla olevia pulloja. Ainoastaan yhden punaviinipullon pohjalla on muutama sentti viiniä jäljellä. Sami näyttää pulloa huoneen ovelle hiipivälle Vesalle.

VESA(kuiskaten)

Kyl toi ainaki Juusolle kelpaa.

Sami hymyilee ja kävelee keittiöön. Sami tutkii keittiön kaappeja. Vesa tutkii eteisen pöytää. Sami kävelee keittiöstä takaisin eteiseen kädessään vajaa punaviinipullo.

SAMI(kuiskaten)
Ei tuol ollu muuta.

VESA(kuiskaten)
Ei haittaa.

Vesa näyttää Samille autonavaimia. Olohuoneesta kuuluu örinää ja Samin äiti kääntää kylkeä. Pojat jähmettyvät hetkeksi paikoilleen.

6. EXT. SAMIN PIHA - ILTA (75s)

Vesa juoksee ulos talosta Samin seuratessa perässä. Juuso ja Risto seisovat pihalla. Talon vieressä seisoo melko vanha Toyota Corolla.

SAMI
Ei todellakaan lähetä.

VESA
Tässä on keinot vähän vähissä.

JUUSO
Mitä vittua?

VESA
Niinpä. Ei me löydetty sulle Juuso muuta ku Samin mutsin pohjalimat viiden euron viinistä.

SAMI
Anna ne avaimet.

RISTO
Mitä te nyt meinaatte?

VESA
Samii. Ole mies. Kyl mä voin ajaa jos sä et uskalla.

Sami yrittää napata avaimet Vesalta, mutta ei onnistu. Sami vinkaa Ristolle. Risto kävelee Vesan taakse, nappaa tältä auton avaimet ja heittää ne Samille.

VESA(Ristolle)
Älä sinä laama puutu tähän.

JUUSO
Corollaan ja baanalle.

SAMI
Tilataan vittu vaikka taksi ja käydään sillä hakee.

JUUSO

No kyllä! Ja sinä maksat.

Sami pyörittää epätoivoisena päätään. Vesa nappaa avaimet takaisin Samilta.

VESA

Noni, kuunnelkaa. Ajetaan ison tien Teboilille. Siellä kukaan ei todennäköisesti tunne meitä. Tullaan autolla siihen pihaan niin, että se myyjä näkee. Jos se kysyy papereita niin mä näytän Samin broidin passia. How easy is that?

SAMI

Et vittu todellakaan ajamassa!

RISTO

Eiks sulla pitäis olla ajokortti jos ne näkee sun ajavan autolla?

VESA

Vittu! Ole nyt hiljaa.

Vesa miettii hetken ja kävelee sitten Samin eteen ja ottaa tätä kaverillisesti hartioista kiinni.

VESA

Sami. Jätkä ois illan pelastaja ja ihan kingi jätkä.

JUUSO(möreällä äänellä)

Sami. Ole mies.

Juuso nappaa Samilta viinipullon, ottaa huikan ja irvistää. Vesa vääntää kasvoilleen anovan koiranpentuilmeen ja laittaa avaimet Samin käteen.

7. EXT. SAMIN PIHA - ILTA (25s)

Sami istuu Corollan kuskin paikalla ovi auki. Muut pojat työntävät autoa tielle päin. Juuso pieraisee ja muut nauravat äänekkäästi.

SAMI

Turpa kiinni ettei mutsi herää.

Pojat saavat työnnettyä auton pihatien päähän ja Sami jarruttaa. Vesa juoksee pelkääjän paikalle, Juuso oikeanpuoleiselle takapenkille ja Risto vasemmalle. Kaikki kolme Samia lukuun ottamatta ovat innostuneita. Sami on vaisun oloinen, kunnes Vesa tökkää tätä käsivarteen.

VESA

Rock, Rock!

Sami vääntää kasvoilleen väkinäisen oloisen hymyn ja starttaa auton. Sami yrittää lähteä liikkeelle, mutta nostettuaan kytkimen auto nytkähtää ja moottori sammuu.

JUUSO

Autokouluun!

SAMI (hymähtäen)

Parin vuoden päästä.

Sami starttaa auton uudelleen, kaasuttaa voimakkaasti ja auto lähtee liikkeelle.

8. INT/EXT. AUTO / MAANTIE - ILTA (85s)

Sami ajaa keskittyneen näköisenä. Auton kasettisoitin SOITTAA suomi-iskelmää. Juuso on puoliksi ulkona takaikkunasta ja huutelee rivoja tien reunassa kävelevälle lenkkeilijäpariskunnalle, MIEHELLE ja NAISELLE. Risto tarraa kiinni Juuson jaloista, kun tämä meinaa horjahtaa.

Sami huomaa kolme tienreunassa kävelevää tyttöä. Sami vilkaisee takapenkillä istuvaa Ristoa ja pysäyttää sitten auton HELIN(15), TIINAN(15) ja SADUN(15) viereen.

JUUSO

Moi!

TIINA

Kuinka helvetissä te ootte autolla liikkeellä?

VESA

Tilanne vaatii.

SAMI

Heli! Miks sä et vastaa?

Heli pyörittää päätään ja katsoo Samia järkyttyneen ja vihaisen näköisenä.

JUUSO

Mihin te ootte menossa?

TIINA

Kososen bileisiin.

JUUSO

Ne on kuule just ne samat bileet mihin mekin ollaan menossa. Käydään vaan eka huoltikselta juomaa.

SATU(humaltuneella äänellä)

Voisitteks te ostaa mulleikki jotain?

JUUSO

Ei muuta ku hypätkää kyytiin.

Juuso avaa takaoven. Tiina katsoo Heliä, joka katsoo tuijottaa Samia vihaisesti. Vesa nousee etupenkiltä.

VESA(Helille)

Sä voit mennä etupenkille.

Tytöt ja Vesa ahtautuvat takapenkille Juuson ja Riston seuraksi. Heli katselee ympärilleen.

TIINA

Heli?

Heli istuutuu vastentahtoisesti etupenkille ja välttelee Samin katsetta. Sami kaasuttaa liikkeelle.

9. INT/EXT. AUTO / HUOLTOASEMAN PIHA - ILTA (30s)

Corolla seisoo huoltoaseman parkkipaikalla. Ovet aukeavat ja takapenkkiläiset valuvat ja kompuroivat ulos autosta. Pojat ja Satu kaivavat lompakkojaan ja ojentavat rahaa Samille. Sami katselee huoltoasemalle päin mietteliäänä pidellen passia kädessään.

VESA

Nyt et rupee hannaa.

Sami epäröi.

VESA(Helille)

Otaks sä jotain?

Heli ei vastaa Vesalle mitään. Heli on sanoa Samille jotain, mutta kääntyy lopulta pois.

10. INT. HUOLTOASEMA - ILTA (10s)

Sami astelee sisälle ja katselee jännittyneenä veikkauslappua täyttävää ASIAKASTA ja tiskin takana seisovaa NAISMYYJÄÄ(19). Sami kävelee oluthyllylle päin ja vilkaisee samalla ikkunasta.

11. EXT. HUOLTOASEMAN PIHA - ILTA (10s)

Vesa polttaa tupakkaa auton vieressä. Juuso yrittää pussata Satua, joka vastustelee leikkisästi. Tiina ja Heli kuiskuttelevat jotain keskenään. Risto katselee hymyillen Sadun ja Juuson touhua.

12. INT. HUOLTOASEMA - ILTA (30s)

Sami laskee kolme isoa olutpakkausta tiskille jännityksestä jäykkänä.

NAISMYYJÄ

Moi.

SAMI (madaltaen ääntään)

Moi. Nää ja sit yks sininen LM.

Myyjä jää katsomaan Samia pieni hymyn virne kasvoillaan. Sami katsoo hetken myyjää ja kaivaa sitten passin taskustaan. Myyjän hymy levenee, kun Sami ojentaa avatun passin tiskille. Myyjä katsoo passia ja sitten Samia. Kääntyy sitten hymyillen hyllylle ja nappaa sieltä tupakka-askin. Samin ryhti rentoutuu hieman. Myyjä laskee askin tiskille.

NAISMYYJÄ

Mitäs veljelles kuuluu?

Samin ilme valahtaa hetkessä avuttomaksi. Myyjä pitkittää tilannetta vielä hetken.

NAISMYYJÄ

45 euroo.

Sami nielaisee, kaivaa rahat taskustaan ja ojentaa ne myyjälle alistunut ilme kasvoillaan.

SAMI (normaalilla äänellä)

Kai sille ihan hyvää.

13. EXT. HUOLTOASEMAN PIHA - ILTA (45s)

Sami astelee ylpeän näköisenä muiden luo käsissään olutpakkaukset. Vesa istuu kuskin paikalla.

JUUSO

Uu jee lisää bissee!

Vesa starttaa auton.

SAMI

Mitä sä teet?

VESA

Saanhan ajaa Sami? Please, let me drive?

Sami katsoo Ristoa, joka nyökkää.

SATU

Päättäkää niin päästään joskus sinne
bileisiinkin.

SAMI

Tää auto pitäis kyllä...

Sami nyökkää Vesaa nousemaan.

VESA

Ei sun mutsi tätä kaipaa. Ja se menee ihan
säättämiseksi jos me lähetään heittää tää
takas teille.

Heli kävelee Samin luo.

HELI(kuiskaa)

Onks sun pakko ite ajaa?

VESA(kuiskaa)

Ei nyt herätetä mitään turhaa huomiota.

Sami katsoo parkkipaikan toisella laidalla seisoskelevia ihmisiä,
jotka vilkuilevat heitä.

14. EXT. MAANTIE - ILTA (5s)

Poikien auto kiittää pitkin maantietä. Suomi-iskelmä kuuluu ulos
asti. Auto lähestyy metsikön välissä kulkevan hiekkatien risteystä.
Ilta on selkeästi hämärtynyt.

15. INT/EXT. AUTO / HIEKKATIE - ILTA (40s)

Vesa kääntää auton kovalla vauhdilla hiekkatielle. Sami istuu
etupenkillä hiljaa jännittyneen näköisenä. Loput ovat ahtautuneet
takapenkillä. Risto ottaa ison huikkaa kaljastaan, jonka jälkeen
Vesa ojentaa käden penkkien välistä. Risto katsoo pulloaan, jonka
pohjalla on muutaman sentin verran kaljaa jäljellä. Vesa ottaa
Riston kaljan ja juo sen.

Juuso alkaa laulaa stereoista soivan iskelmän mukana.

JUUSO(laulaen)

Myrsky repii puita taivas salamoii. Myrsky
samanlainen sydämessäin soi...

Vesa veivaa ikkunan auki ja heittää tyhjän pullon ikkunasta. Veivatessaan ikkunaa takaisin kiinni Vesa säpsähtää ja yhtäkkiä jarruttaa voimakkaasti, kun auton edestä juoksee jokin pieni eläin. Auto lähtee heittelemään ja tömähtää ojaan.

16. EXT. HIEKKATIE - ILTA (210s)

Corolla makaa puoliksi ojassa. Molemmat takaovet aukeavat ja stereoissa SOIVA musiikki kantautuu muuten täysin hiljaiselle tielle.

Takapenkkiläiset tunkevat ulos ovista. Satu itkee ja on pelästyneen näköinen. Risto pitelee oikeata reittään ja syöksyy avaamaan kuskin oven. Vesa istuu jäykkänä paikoillaan kuskin paikalla.

TIINA

Heli ei liiku!

Juuso vetää velton Helin kainaloista ulos autosta. Sami sammuttaa stereot. Vesa ja Sami nousevat ulos. Kaikki paitsi Vesa kumartuvat maassa makaavan Helin viereen, jonka otsassa on naarmu, josta ei vuoda verta. Satu lätkäisee Heliä poskelle. Kun tämä ei reagoi, yrittää hän ravistaa Heliä hereille.

SAMI

Varovasti!

Juuso ottaa itkevän Sadun kainaloonsa. Kaikkien muiden katsellessa Heliä kauhistuneena, raskaasti hengittävä Vesa seisoo hieman taaempänä ja katselee ympärilleen.

JUUSO

Onks se kuollu?

Sami laittaa kämmenselkänsä Helin nenän eteen.

SAMI

Kyl se ainaki hengittää.

VESA

No eiköhän se sit oo elossa.

Sami ravistelee varovaisesti Heliä.

RISTO

Mitä vittua me tehdään?

SAMI

Soitetaan ambulanssi.

VESA

Tuleeks siltä verta mistään? En mä ainakaan nää.

Sami ja Tiina tutkivat Heliä. Verta ei näy missään.

TIINA

Ei näy.

SAMI

Miks se ei herää?

RISTO

Kuka soittaa ambulanssin?

VESA

Ei kukaan!

Kaikki kääntyvät katsomaan Vesaa.

VESA

Me ollaan hei ajettu humalassa alaikäisinä kolari.

TIINA

Heli pitää saada hoitoon!

VESA

Joo joo, mut haluutteks te vankilaan?
Helillä on vaan joku aivotärähdys ja se herää ihan just.

Risto katsoo Vesaa ja sitten muita yrittäen lukea heidän mielipiteitään. Sami katsoo hetken Vesaa ja sitten Ristoa. Nousee sitten ylös ja kaivaa puhelimen taskustaan.

VESA

Mitä sä teet!?

Sami kääntää selkensä ja alkaa näppäillä numeroita. Vesa hyökkää kohti Samia ja hutaisee puhelimen maahan. Sami kääntyy vihaisena ja tönäisee Vesan taaksepäin.

RISTO

Rauhottukaa!

Sami kumartuu nostamaan puhelintaan maasta. Vesa hyökkää uudestaan kohti Samia ja polkaisee tämän puhelimen jalallaan rikki.

VESA

Et vittu soita mitään ambulanssia!

Sami näyttää kiehuvan raivosta ja iskee nyrkillä Vesaa kasvoihin. Vesa iskee saman tien takaisin, jonka jälkeen tappelu muuttuu pystypainiksi. Risto katsoo toimeettomana vierestä. Tiina yrittää repiä poikia irti toisistaan.

Särkyvää 12.0

Risto pitelee taas reittään, jonka jälkeen tunkee kätensä taskuun. Risto ottaa taskusta Samilta lainaamansa mp3-soittimen ja katsoo sen näytössä olevaa halkeamaa. Risto tunkee soittimen takaisin taskuunsa ja huomaa samassa muutaman sadan metrin päässä mutkan takaa lähestyvät kaksi ihmistä.

RISTO

Hei lopettakaa! Tuolta tulee jotkut.

Poikien paini loppuu kuin seinään. Kaikki katsovat lähestyvää pariskuntaa.

Sami katsoo maassa olevaa rikkinäistä puhelintaan, muuta porukkaa ja kyykistyy sitten Helin viereen. Sami yrittää liikutella Heliä varovaisesti hereille. Kokeilee sitten uudelleen, että Heli hengittää.

VESA

Noi soittaa ihan varmaan poliisit jos ne huomaa mitä täs on tapahtunu. Mä en aio ainakaan jäädä kiinni.

Vesa ottaa katsekontaktin Ristoon. Sami seuraa pettyneenä tilanteen kehittymistä vierestä. Risto katsoo vuoroin Vesaa, Helin vieressä olevaa Samia ja lähestyvää pariskuntaa. Vesa lähtee kävelemään kohti metsää. Risto katsoo vielä Samia ja sitten ojan yli metsän puolelle hyppäävää Vesaa ja juoksee tämän perässä metsään. Satu lähtee juoksemaan heidän perässä. Juuso ottaa jo ensimmäisen askeleen kohti metsää, mutta pysähtyy sitten.

Paikalle jääneet Sami, Juuso ja Tiina jäävät maassa makaavan Helin viereen odottamaan ja katsovat toisiaan peloissaan Miehen ja Naisen kävellessä heitä kohti.

Sami kyykistyy Helin viereen ja huomaa maassa rikkinäisen mp3-soittimen. Sami nostaa sen käteensä ja katsoo metsässä seisovaa Ristoa, joka kääntää selkensä ja juoksee pois.

TIINA

Sami. Ei Heli ollu sulle enää oikeesti vihanen siitä. Se ei vastannu sulle koska se halus kiusata sua.

Sami katsoo lähestyvää pariskuntaa, joka on vajaan sadan metrin päässä. Sami nousee ylös ja miettii hetken. Lähtee lopulta kävelemään pariskuntaa kohti.

SAMI

Täällä on sattunut onnettomuus!
Me tarvitaan apua!

ENNUSTUS

Niisku Haapala

Ensimmäisen leikkausversion mukaiseen muotoon muokannut Jussi Autio.

Vihreällä ne kohdat, jotka ovat muuttuneet. Punaisella ne kohdat, jotka on poistettu. Sinisellä ne kohtaukset, joiden paikka on muuttunut.

1. EXT. KOTITILAN PIHA. LOPPUKESÄ POHJOIS-POHJANMAALLA VUONNA 1948. PÄIVÄ.

KERTOJA

(Kun olin pieni, kuulin äidiltäni tarinan, joka oli tosi. Tarina oli sellainen, jonka halusin kuulla aina uudelleen ja uudelleen ja uudelleen.)

Antti (35v) rakentaa rintamamiestaloa. Raskaana oleva nainen MAIJA (28v) kerää vaatteita pyykkinarulta.

LAURI

Äiti, tarviitko apua?

MAIJA

En tarvii, sain jo kaikki.

Maijan juostessa vanhalle talolle päin putoaa pyykkikorista pyyhe.

LAURI

Äiti, sulta tippu jotain.

Lauri juoksee nostamaan pyyhettä ja tuo sen äidilleen.

MAIJA

Kiitos Lauri

Lauri painaa päänsä Maijan mahaa vasten.

LAURI

Äiti, Leena potkii jo.

MAIJA

Siskollasi taitaa olla aika kova kiire ulos.

Lauri juoksee rintamamiestalolle. Lauri istuu portaille. Hyräilee lorua. Leikkii autollaan.

LAURI

"Leppäkerttu leppäkerttu lennä
kotiin lennä
Taisi palaa sulta talo,
lapset karkuun mennä"

Lauri nostaa katseensa.

LAURI

Isä, millon tämä talo oikein valmistuu?

ANTTI

Kyllä tässä menee vielä aikaa. Lauri,
paljonki. Jouluna varmaan päästään
muuttamaan.

Lauri on hetken hiljaa, lakkaa leikkimästä. Katselee
kengänkärkiään, sitten äitiä ja poismuuttavia lintuja.

LAURI

Isä, minä en jaksa enää oottaa. Minä
lähen taivaaseen ja äiti tulee ja taluttaa
Leenaa perässä.

Antti lopettaa laudan hakkaamisen. Katsoo pitkään Lauria, kääntyy
sitten katsomaan Maijaa. Katsoo taas Lauria.

ANTTI

Mistäs sä tollasta oot saanut päähäs?

2. EXT. PELTO. LOPPUKESÄ. PÄIVÄ.

Antti niittää pellolla heinää, naapurin AINO(42v) ja Maija nostavat
toisella puolen peltoa lakoilta heiniä ukkoseipäille.

Lauri on keskittynyt pitkän heinän suojassa leikkeihinsä ja ajelee
puuautollaan rakentamiensa käpylehmä-aitauksiensa ohi.
Äkkiä viikate leikkaa aivan Laurin edestä käpylehmät kumoon. Lauri
pomppaa vaistomaisesti pystyyn ja jää tuijottamaan säikähtäneenä
vihaista isäänsä.

ANTTI

Lauri!!! Nyt lähdet nopeesti
pois näistä töistä!!

MAIJA

Lauri!

Maija ja Aino lähtevät juoksemaan kohti Anttia ja Lauria. Lauri
tuijottaa hetken hädissään isäänsä ja yrittää sanoa jotain muttei
saa sanaa suustaan. Juoksee sitten pois.

3. EXT. SYKSYISIÄ MAISEMIA. SYKSY.

4. INT / EXT. VANHAN TALON PIRTTI. SYKSY. ILTA.

Lauri istuu pirtin ikkunan edessä kyynärpäät ikkunalaudalla,
käsiinsä nojaten ja katselee ulos. Ulkona tulee vettä kaatamalla.
Jossain kauempana jyrähtää ukkonen. Maija touhuu pirtissä Laurin
takana ja katsoo pitkään poikaansa. Kävelee sitten poikansa luo ja
silittää tämän tukkaa.

MAIJA
Kyllä sinä vielä hommia ehdit tehdä
kuhan kasvat isommaksi. Usko pois.

Lauri ei sano mitään, tuijottaa vaan sateista pihaa.

5. EXT. KOTITILAN PIHA. SYKSY. ILTA.

Antti riisuu hevoselta valjaita. Samassa salama iskee ja hevonen vauhkoontuu. Antti saa melkein hevosen irti valjaista kun kuuluu ukkosen jyrähdys.

6. INT. VANHAN TALON PIRTTI. SYKSY. ILTA.

Lauri pesee käsiään. Antti harppoo pirtin ovelle.

ANTTI
Lauri! Äkkiä ulos!
Ruska karkas!

Poika säpsähtää, ryntää sitten ovelle ja juoksee vähäpukeisena isänsä perään sateeseen.

7. INT. VANHAN TALON PIRTTI. SYKSY. PÄIVÄ.

Antti kävelee pirtissä hermostuneesti edestakaisin. Maija istuu pöydän ääressä. Lääkäri astuu huoneesta pirttiin vetäen oven kiinni perässään. Maija ja Antti odottavat pirtissä huolestuneina.

LÄÄKÄRI
Laurilla on korkea keuhkokuume.
Pitäkää poika lämpimänä,
Antakaa paljon juotavaa,
lepo on nyt tärkeää.

8. EXT. HAUTAUSMAA. LOPPUSYKSY. PÄIVÄ.

Mustiin pukeutuneita ihmisiä poistuu haudalta jonne on aseteltu seppeleitä. Aino halaa Maijaa ja poistuu. Pappi kättelee Anttia ja Maijaa ja lähtee haudalta. Antti ja Maija jäävät haudalle. Maija itkee, laskee sitten kädestään Laurin pienen puuauton haudalle ristin eteen. Maija nousee ylös ja kääntyy Antin syliin. Antti kietoo kätensä itkevän naisen ympärille.

9. EXT. LUMISIA MAISEMIA, ALKUTALVI

10. INT. VANHAN TALON PIRTTI. ALKUTALVI. AAMU.

Maija on viimeisillään raskaana. Hän laittaa saappaita jalkaansa ja on lähdössä navettaan. Antti astuu pirttiin eteisestä.

ANTTI

Sinä jätät nyt pirttiin.
Minä en halua että sinulle
ja Leenalle tapahtuu mitään.

MAIJA

Mutta sinullahan on puutyötki ja...

ANTTI

Ei mitään muttia. Minä pärjään kyllä.

Antti panee karvalakin päähänsä, painaa pirtin oven kiinni mennessään ja astelee pihalle. Maija katsoo ikkunalasin läpi navettaan marssivaa Anttia. Hän huokaa ja istuu penkille.

11. INT / EXT. VANHAN TALON PIRTTI. ALKUTALVI.

Maija kuorii perunoita pirtissä. Yhtäkkiä häneltä tippuu peruna kädestä ja hän tarttuu mahaansa. Hänen katseensa osuu Laurin kuvaan piirongin päällä. Maija lyyhistyy maahan mahaansa pidellen.

Maija huutaa kivusta, pääsee hädin tuskin jaloilleen ja ikkunanpieleen. Samassa hän näkee Antin ajavan hevosella pois pihasta. Maija yrittää voimattomana iskeä nyrkillä ikkunaan. Hän alkaa itkeä ja lyyhistyy maahan.

12. INT. VANHAN TALON PIRTTI. ILTA.

Maija makaa lattialla pieni lapsi vaateriepuun käärittynä. Antti astuu pirttiin ja ottaa karvalakin päästään. Antti harppoo nopeasti Maijan luo

MAIJA

Sillä on sinun silmät. Pidäthän tytöstä
hyvän huolen? Pidäthän?

Maija sulkee silmänsä. Antti yrittää ravistella tätä hereille.

ANTTI

Ei Maija, älä mene... älä sinäkin mene...

Maija ei liiku. Antti lyyhistyy Maijan päälle ja itkee lohduttomasti.

13. INT. VANHAN TALON PIRTTI. TALVI.

Antti kävelee hermostuneesti ympäriinsä, naapurin Aino pukee vauvalle kastemekkoa.

AINO

Mutta Maija halusi tytöstä Leenan,
eikö sitä pitäisi vähän kunnioittaa.

ANTTI
EI! Tytöstä ei tule Leenaa,
se on Liisa ja sillä hyvä!!

Ovelle koputetaan, pappi astuu pirttiin.

14. EXT. KESÄ.

15. INT. UUDEN TALON PIRTTI. KESÄ. PÄIVÄ.

Antti ja LIISA (8) istuvat pirtin pöydän ääressä ja lusikoivat keittoa. Liisalla on letit molemmin puolin päätä ja mekko päällä.

LIISA
Sinä olet isä kyllä hyvä kalamies.
Hyvää keittoa saatiin taas.

Antti naurahtaa.

ANTTI
No mitä sinä olet tänään tehny?
Kävitkö kattomassa naapurin
Ainolla kissanpentuja?

LIISA
Joo. Ne oli kasvanu jo paljo.

Liisa lusikoi keittonsa loppuun.

LIISA
Isä, saanko minä huomennakin mennä
kissojen luo?

Antti naurahtaa.

ANTTI
Sen kun menet vaan.

16. INT. HEINÄLATO. PÄIVÄ.

Liisa leikkii kissanpennun kanssa.

LIISA
Voi kun sä oot ihana.
Niin pieni nassukin sulla on.
Sulla on kaikkein ihanin väri.

Yllättäen Liisa painaa kätensä otsalle ja voihtaisee kivuliaasti.

17. EXT. KOTITILAN PIHA. PÄIVÄ.

Liisa juoksee yksin pihalla, laulaa ja lällättää.

LIISA

Et varmasti saa mua kiinni! Isäkin
aina sanoo että oon nopea ku salama!

LIISAN P.O.V Laurista joka yrittää ottaa Liisaa kiinni. Tarttuvat sitten toisiaan kädestä ja pyörivät. (Väliin kuvaa katsojan näkökulmasta jossa Liisa leikkii yksin)

18. INT. LIISAN HUONE. PÄIVÄ.

Liisa makaa lattialla ja piirtää. Paperilla on hevonen ja aurinko. Liisa kirjoittaa paperin alareunaan tikkukirjaimilla LEENA. Pirtin ovi käy.

ANTTI (O.S)

Liisa! Liisa ootko täällä?

Liisa säpsähtää, työntää paperin sängyn alle ja hyppää ylös, juoksee sitten kohti eteistä.

LIISA

Joo, olen!

19. INT. NAVETTA. AAMU.

Liisa kantaa heinää lehmälle, Antti lypsää.

LIISA

Tässä on sulle Mansikki, minä annan
sinulle heinää ja sinä annat meille maitoa.
Syö mahas täyteen niin...

Samassa Liisa meinaa kaatua, ottaa seinästä kiinni. Kaatuu kuitenkin navetan lattialle. Antti heittää lypsyjakkaran sivuun ja juoksee Liisan luokse. Maitosanko kaatuu.

20. INT. PIRTTI. PÄIVÄ.

Antti istuu pirtin penkillä, kyynärpäät pöydällä ja peittää kasvonsa kämmeniin. Taustalla tikittää kaappikello, piirongin päällä Liisan kuvan vieressä on haalistuneet kuvat Maijasta ja Laurista. Antti nousee ylös ja kävelee levottomasti edes takaisin ja istuutuu. Liisan huoneen ovi käy, lääkäri astuu pirttiin, kävelee pöydän luo.

LÄÄKÄRI

Liisa nukkuu. Jätin vahvempaa
lääkettä. Anna jos tarvitsee.

Lääkäri on hetken hiljaa.

LÄÄKÄRI

Minä tutkisin tyttöä mielelläni
kaupungissa. Jos ensi viikolla pääsisitte.

Antti nyökkää. Lääkäri poistuu.

21. EXT. TALON PIHA. PÄIVÄ.

Antti ja Liisa ajavat hevosella pihaan. Liisa laskeutuu kärryiltä.

ANTTI

Kun oot vaihtanu mekon niin
tuu navettaan.

Liisa lähtee kävelemään hitaasti kohti taloa, kengänkärkiään
katsellen. Kääntyy kuitenkin kannoillaan.

LIISA

Isä?

ANTTI

Mitä?

LIISA

Joudunko minä vielä käymään
siellä lääkärissä?

Antti katsoo tytärtään.

ANTTI

Kyllä kaikki järjestyy.

Liisa katsoo isäänsä. Hymyilee ja nyökkää, kääntyy jo reippaammin
kannoillaan ja lähtee kohti taloa.

22. INT. LIISAN HUONE. ILTAPÄIVÄ.

Liisa nukkuu omassa sängyssä peiton alla, kylmä pyyheliina
otsallaan. Antti istuu tyttärensä sängyn vieressä, kasvot
kämmeniinsä haudattuna. Auringon säteet pilkistävät verhojen
välistä.

Liisa liikahtaa, ottaa sitten kääreen otsaltaan. Antti tarttuu
tytärtään kädestä.

ANTTI

Helpottiko?

Liisa katsoo isäänsä väsyneesti ja hymyilee hieman.

LIISA

Joo. Nukuinko minä kauanki? Onko
iltalypsyn aika jo menny?

ANTTI

Älä sinä niistä hommista huoli.
Pääasia on että kipu on pois.

Liisa painaa katseensa alas.

ANTTI

Kato mitä ostin sulle.
Uuden mekon koulua varten.
Sekin alkaa taas pian.

LIISA

Kiitos isä. Se on nätti.

23. INT. NAVETTA. PÄIVÄ.

Antti lypsää Mansikkia. Liisa lakaisee navetan käytävää ja hyräilee LORUA.

LIISA

"Leppäkerttu leppäkerttu lennä
kotiin lennä..."

Antti lakkaa lypsämästä, kääntää otsa kurtussa päätään kohti Liisaa, kuuntelee.

ANTTI

Mistä sinä tuon lorun oot kuullu?
Ainoltako?

LIISA

Ei vaan Laurilta.

Antti jähmettyy paikallaan. Miettii.

ANTTI

Mitä sinä sanoit?!

LIISA

Niin Laurilta minä sen
opin kun me leikittiin...

Antti nousee ylös. Katsoo vihaisesti Liisaa.

ANTTI

Lauri on kuollu!
Ymmärrätkö, KUOLLU?

Antti harppoo vihaisesti ulos, Liisa jää säikähtäneenä paikoilleen.

24. EXT. KOTITILAN PIHA

Liisa poimii kukkia niityllä. Antti saapuu Liisan selän takaa taluttaen hevosta.

ANTTI

Mitä isän kukkaistytty? Lähetkö viemään
Ruskan laitumelle?

Liisa nyökkää ja ojentaa kätensä isää kohti. Antti halaa tyttöä
pitkään. Antti, Liisa ja Ruska jatkavat matkaansa.

25. EXT. KOTITILAN PIHA. PÄIVÄ.

Liisa juoksee pihalla, laulaa LORUA.

LIISA

"Leppäkerttu leppäkerttu lennä
kotiin lennä
Taisi palaa sulta talo,
lapset karkuun mennä"

Antti kävelee aitan takaa taluttaen hevosta. Hän pysähtyy aitan
nurkalle kuuntelemaan ja seuraamaan tyttärensä leikkiä. Liisa
juoksee, tekee väistöliikkeitä, nauraa välillä.

LIISAN P.O.V Laurista joka yrittää ottaa Liisaa kiinni. Tarttuvat
sitten toisiaan kädestä ja pyörivät. (Väliin kuvaa katsojan /
Antin näkökulmasta jossa Liisa leikkii yksin)

LIISA

Ei se uskonu viimeksikää. Isä luulee että
minä valehtelen vaikka ikinä en oo
isälle valehellu. Mutta kerro nyt mikä
se sun yllätys on... kerro...

Antti rypistää otsaansa. Puristaa sitten suitset
nyrkkiinsä rystyset valkoisena ja maiskauttaa
hevosen liikkeelle.

26. EXT. PIHATIE. PÄIVÄ.

Liisan kikatus kuuluu edelleen. Antti kävelee kujalla poispäin
talosta. Lääkäri tulee Anttia vastaan iso ruskea kirjekuori
kädessään.

LÄÄKÄRI

Päivää Antti.

Lääkäri ojentaa kirjekuoren Antille

LÄÄKÄRI

Olen pahoillani. Se on kasvain.
Se on jo niin suuri että mitään
ei ole tehtävissä. Jos haluat
jutella niin kirkkoherra
on pappilassa taas.
Voin pyytää poikkeamaan.

Antti kääntyy katsomaan Liisaa joka leikkii pihalla ja nauraa.

27. EXT. HAUTAUSMAA. PÄIVÄ.

Antti harppoo vihaisena Laurin haudalle. Lyö lakkinsa maahan ja huutaa silmittömän raivon vallassa.

ANTTI

Siinä sulle! Jätä meidät jo rauhaan,
jätä Liisa rauhaan! Sulla ei ole
mitään oikeutta sotkea meidän elämää.

Samassa Antti murtuu ja lyyhistyy haudalle lohduttomasti itkien.

28. INT. LIISAN HUONE. PÄIVÄ.

Liisa nukkuu. Antti istuu tuolissa Liisan sängyn vieressä. Yhtäkkiä Antti huomaa kengänkärkensä vieressä piirustuksen kulman ja poimii sen käsiinsä. Piirustuksessa on hevonen ja aurinko ja alareunassa lukee LEENA. Liisa liikaahtaa, Antti työntää piirustuksen povariinsa.

LIISA

Lauri...

Antti ottaa Liisaa kädestä.

ANTTI

Isä tässä

LIISA

Isä, Lauri sano pihalla että
sillä on mulle yllätys ja nyt minä
sain tietää mikä se on. Lauri vie minut
katsomaan äitiä ja sitten me voidaan leikkiä
aina yhdessä.

Antti puristaa tytärtään lujemmin kädestä. Hän yrittää hymyillä. Liisa katsoo isäänsä.

LIISA

Isä ... uskothan sinä että se on Lauri
jonka kanssa minä oon leikkiny? Minä
en valehtele.

Antti nielee kyyneleitä.

ANTTI

Uskonhan minä.

LIISA

Lauri on käynyt nyt joka päivä.
Ja se sano että se on seurannut sua
pellolla, mutta sä et ollu huomannu sitä.
Se sano että sä oot isä ahkera, kun
Sait talonkin valmiiksi. Ja se sano ettei mene
enää kauaa niin se vie minut katsomaan äitiä.
Kerro taas isä miltä äiti näyttää? Jooko?

ANTTI

Äitisi oli sellanen kaunis ja
Eläväinen, niinku sinäkin.

LIISA

Mutta ohan äiti vieläkin... Ja kohta minä
näen äidin. Tuuthan isä leikkimään
meidän kanssa? Tuuthan isä, jooko?

Antti katsoo pitkään Liisaa.

29. EXT. HAUTAUSMAA. SYKSY. ILTA.

Antti astelee haudalle. Hän on itkenyt. Ristissä on Liisan, Laurin
ja Maijan nimet. Antti kyykistyy haudalle ja laskee sen päälle
niittykukkia. Nostaa sitten Laurin puuauton käteensä, ja miettii.
Antti pyörittää auton rengasta. Nousee ja laittaa auton taskuunsa.

30. EXT. HAUTAUSMAAN PORTTI. SYKSY. ILTA.

Hän kävelee kohti hautausmaan porttia, jossa hevonen odottaa
sidottuna portin pieleen. Antti silittää hevosen turpaa.

ANTTI

Sinä oot ollu kyllä hyvä ystävä.
Palavellu hyvin.

Antti irrottaa hevosen puisista työrattaista, taputtaa kaulalle ja
maiskuttaa liikkeelle.

ANTTI

Mene nyt! Juokse pois!
Mene äkkiä!

Hevonen juoksee vapaana pois.

Antti katsoo kuinka hevonen katoaa näkyvistä, kääntyy sitten
katsomaan taakseen tyhjää hautausmaata ja lähtee kulkemaan pois.

Liisa, Lauri ja Maija seisovat hautausmaan portin pielessä ja katsovat Antin perään.

31. EXT. PIHA. ILTA.

Antti seisoo talonsa pihalla ja katselee pitkään taloa ja pihaa. Antti kävelee talon luo, ottaa portaiden vierestä lyhdyn ja lyö sen portaisiin sytyttäen talon tuleen.

Antti katsoo hetken tulta, joka nuolee hiljalleen talon seiniä, leviten aina vain korkeammalle kohti kattoa. Antti ottaa taskustaan puuauton ja käärii sen liinaan ja laittaa takaisin taskuunsa. Kävelee sitten kohti taloa. Liekit nielaisevat hänet.

Kuva feidautuu liekkien myötä valkoiseen.

32. EXT. PIHA. KESÄ. PÄIVÄ.

Valkoisesta feidistä alkaa erottua liikettä. Kuva kirkastuu.

On kesä. Liisa ja Lauri juoksevat iloisina pihalla. Maija kantaa maitotonkkaa. Antti kävelee kohti, hymyilee ja nostaa Maijalle kättä. Liisa huomaa Antin.

LIISA
Isä!! Se on isä!!

Liisa lähtee juoksemaan kohti Anttia Lauri perässään. Antti halaa Liisaa, Lauri katsoo vieressä. Antti irrottaa otteensa Liisasta ja halaa Lauria.

ANTTI
Sinä unohit jotakin.

Antti kaivaa taskustaan puuauton ja ojentaa sen Laurille.

LAURI
Kiitos.

Antti laittaa lakkinsa Laurin päähän, nousee ylös ja halaa Maijaa.